

**KIBRIS'TA CANBULAT HABER MERKEZİ'NİN
PROPAGANDA VE İLETİŞİM YÖNTEMLERİ**

Ulvi KESER*, *Neriman SAYGILI***

Makale Geliş Tarihi-Received: 28.01.2020
Makale Kabul Tarihi-Accepted: 20.11.2020
DOI: 10.37093/ijsi.837750

681

IJSI 13/2
Aralık
December
2020

ÖZ

Kitle iletişim araçlarının tümü bilgilendirme ve kamuoyu oluşturma açısından çok önemlidir. İnsanların düzenli takibinde olduğu bilindiği ve her iletiden olumlu veya olumsuz etkilendiği görüldüğü için propaganda amaçlı da sürekli kullanılmıştır. Siyasal amaçlara uygun yapılan yayınlarla insanlarda ve kitlelerde algı yaratma amaçlı kullanılan söz konusu araçlar onları harekete geçirmede ya da korkutup baskı altına almada çok etkilidir. Bu çalışmada da radyonun Kıbrıs'ta kullanımı ve özellikle Türkler üzerinde yapılmak istenen dezenformasyon yoluyla propaganda konu edilmektedir. Kurdukları Bayrak Radyosu ve sancak radyolarıyla Rumların kötü propagandasına karşı koyan Kıbrıslı Türkler başta Mağusa Canbulat Radyosu'nun Haberler Merkezi'nde hazırlanan yayınlarla karşı propaganda yapmış, kendi halkının moral gücünü sürekli yüksek tutmuştur. Tüm imkânsızlıklara ve kısıtlı teknolojiye rağmen Türkler kendi strateji ve iletişim yöntemleriyle kendi algısını yaratmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, Propaganda, Canbulat, Haberler Merkezi, İletişim.

---

* Prof. Dr., Girne Amerikan Üniversitesi, Siyasal Bilimler Fakültesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti. ulvi.keser@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0846-6940>.

** Doç. Dr., Girne Amerikan Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti. nerimansaygili@gau.edu.tr ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2949-9322>.

PROPAGANDA AND COMMUNICATION WAYS OF CANBULAT NEWS CENTER IN CYPRUS

ABSTRACT

The means of the mass communication is of very importance for the information and the formation of the public. Those above-mentioned means have been mostly used throughout the years for the propaganda since it is known that the common people permanently follow the media, are influenced from all the information negatively or positively in both ways, and. These means used to form a new conception, and the perception in those releases done for the political purposes are completely very effective to trigger the people, or to press them frightening as well. This scientific study mainly focuses on the usage of the radio releases in Cyprus to frighten the Turkish Cypriots, creating disinformation, and the black propaganda. Turkish Cypriots have tried to raises the moral, and motivation by the radio releases of the Bayrak Radio station, and Canbulat Radio Station as well as the Haberler Merkezi/the News Center. Despite all the difficulties, and the limited technology they have faced with, Turkish Cypriots have created their own perception by means of their own strategy, and the communication ways.

Keywords: Cyprus, Propaganda, Canbulat, The News Center, Communication.

GİRİŞ

İnsanların bir arada yaşama zorunluluğu, birbirleriyle iletişim halinde olmalarını da zorunlu kılmıştır. Bilimsel bir olgu niteliği kazanması ise 19.yüzyılın ortalarına rastlar. Toplum yaşamı, köy ve kent yaşamındaki insan ilişkileri, yöneten ve yönetilenler arasındaki ilişkiler mutlaka iletişimin her yönüyle kullanılmasını gerektirir. İletişimde dilin kullanımı ne kadar önemli ise matbaanın bulunması ve sonrasında kitap, gazete ve dergi gibi yazılı materyallerin insanlara, kitlelere ulaşmak için kullanılması da o denli önemlidir.16.yüzyılda Avrupa'da matbaa basımlı ilk gazetelerin ortaya çıkmasıyla üniversitelerin dikkatinin bu alana yönelmeye başladığı görülür (Rosengren, 2000). Özellikle gazeteler sadece üniversitelerin değil siyasal yapıda yer alan herkesin dikkatini çekmiş, ilgi alanındaki topluluklarla ilişki kurabilmek için iletişimi ve kitle iletişim araçlarını yoğun bir şekilde kullanma çabasına girmişlerdir. İletişim disiplinleri arası bir alan olarak doğmuş ve gelişmiştir. İnsanla doğmuş, insanla devam eden bir yapıya sahiptir. Latince paylaşım, ortak anlamına gelen "communis" sözcüğünden türetilen iletişim günümüzde sözsüz, sözlü, yazılı ve görsel gibi kategorilere ayrılmaktadır (Saygılı, 2006). Bir başka deyimle teknik farklılıklar göstererek göze hitap eden (görsel) ve kulağa hitap eden (işitsel) olarak da ikiye ayrılarak tanımlanmakta ve kavramsal olarak farklı özelliklerine göre açıklanmaktadır. İletişim gerçekleştiği ortamdaki ilişki biçimine göre resmi ve resmi olmayan iletişim olarak ikiye ayrılmaktadır. Resmi iletişim ortamları belli kurallarla biçimlendirir. Konuşma biçimi, ses tonu, konuşma sırası vb. Resmi olmayan iletişim ortamları ise aile dışı ortamlardır. Kişilerarası iletişim boyutundaki ayrımlarda ise kitle iletişim araçları çok önemlidir (Güngör, 2011). Özellikle gazeteler kendi ulus ve kültürlerinde bulunabilecek en iyi haberciliğe sahiptir. Radyo ise icadının ardından son derece etkili bir kitle iletişim aracı olmuştur. Bilindiği üzere kitle iletişim araçlarının temel işlevi iletilerin aktarılmasına aracı olmaktır (Walker, 1977). Bir toplumu hızlı ve istenilen yöne yönlendirmede kitle iletişim araçları çok etkilidir. Kitle iletişim araçlarının bir başka önemli işlevi ise kamuoyu oluşturmaktır. Bu konuda özellikle radyoyu İkinci Dünya Savaşı sırasında propaganda aracı olarak çok etkili bir şekilde kullanan Adolf Hitler en önemli örneklerden biridir (Bulut, 2006).

1. PROPAGANDA VE İLETİŞİM

Propaganda bireyler ve gruplar aracılığıyla diğer grupların kanılarını, görüşlerini ve davranışlarını iletişim araçlarını kullanarak propagandacının istekleri doğrultusunda etkileme, değiştirme veya kontrol altında tutmaya yönelik bilinçli bir davranıştır. Bu bağlamda bir eylemin propaganda sayılabilmesi için, kanı ve görüşleri denetlemeye yönelik bilinçli bir davranışın söz konusu olması gerekmektedir (Özsoy, 1998). Latince “propagare” kelimesinden gelen propaganda “bir filizin toprağa dikilerek yeni bitkilerin elde edilmesi” anlamına gelmektedir. Türk Dil Kurumu Sözlüğü ’ne göre ise kanıyı yaymak ve ondan yana olanları çoğaltmak için söz, yazı ya da başka araçlarla yapılan etki olarak tanımlanmaktadır. Filolojide “yaymak” ve “ekmek” kelimeleriyle açıklanan propaganda, bir kanaat veya aksiyona yardım veya dayanarak kazanmak için harcanan sistematik bir çabadır. İletişimi sağlayacak her araç bu uğurda kullanılabilir. Siyasi propagandadan ekonomik propagandaya, kültürel propagandadan askeri propagandaya her alanda özellikle kitle iletişim araçları kullanılarak propaganda yapılmaktadır. Eski Atina’da özellikle Perikles döneminde gerek diplomasi, gerek iç siyaset işlerinde propaganda yöntemine başvurulmuştur.

Özellikle vatandaşlar pazar yerlerinde toplanarak yüz yüze iletişim yöntemini kullanarak devlet işlerini müzakere ederlerdi. Günümüzde kahvehanelerde yaygın olan ve sohbet içinde devlet kurup devlet yıkma geleneği Akdeniz coğrafyasında yaşayan insanların karakteristik bir özelliği haline gelmiştir (Özsoy, 1998). İnsanlarla iletişimi daha da kolaylaştırmak ve halkı kolay inandırıp, ikna etmek için Yunan dilini en iyi kullanan, hitabı iyi, iletişimi güçlü “sofist” denilen gezici öğretmenler seçilmiş ve halkın arasına görevlendirilmişti. Günümüzde de tiyatrodan sinemaya, gazetelerden radyolara, televizyon ve tüm iletişim araçları çoğunlukla propaganda amaçlı yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Buna uydu iletişiminin katkısıyla bilişim sistemleri de katılmış olup bireyler ve kitleler düzenli olarak propagandaya ve siyasal iletişime maruz kalmaktadır. Fakat siyasal amaçlı propaganda iletişimi bazen de kitlenin umudu, gücü olabilir. Tüm kitle iletişim araçlarıyla yapılan yayınlar bir milletin, bir halkın direnme, düşmanın ise çökertilme nedeni olabilir. Bu nedenle Kıbrıslı Türklerin mücadele yaşamında gazetelerin yanı sıra radyoların çok büyük etkisi vardır.

2. PROPAGANDA VE RADYO

Radyo sözcüğü Latince "Radius" (Işınlanma) ve Yunanca "Fone" (ses) sözcüklerinin bir araya gelmesiyle oluşan "Radyofoni" sözcüğünün kısaltılmış biçimidir (Tekinalp, 2003). Radyo yayınları her yere kolay ulaşabilen, maddi durumu ne olursa olsun herkesin rahatlıkla alabileceği, dünyada yaygın olarak kullanılan bir kitle iletişim aracıdır. Küçük ve taşınabilir olması, özel ve resmi tüm araçlarda görüntü olmadığı için rahatlıkla kullanılması, her mekân ve ortamda elektrik gerektirmeden piller aracılığı ile çalışıyor olması diğer kitle iletişim araçlarına göre bir avantaj yakalamıştır. Radyo kamusal alanda, insanlar arasında hayal edilebilir en harika bağı oluşturabilendir. Teknolojik gelişmelere de ayak uydurabilen radyo aslında kitlelerle iletişimi en hızlı sağlayan araçlardandır (Güven, 2006). Tarihin en eski dönemlerinden bu güne, çeşitli araçlardan yararlanarak iletişim halkasını en geniş çerçevede tutmaya çalışan insanoğlu günümüz teknolojisiyle her yere her kesime ulaşabilmektedir (Bay, 2007). Propaganda açısından radyo dünyanın yaşadığı kriz dönemlerinde önemli bir rol oynamıştır. 1968 yılında Varşova Paktı askerleri Prag Baharı'nı bastırmak için Çekoslovakya'ya girişlerinden sonra radyoyu bir direniş unsuru olarak kullanmışlardır. Radyo aynı şekilde 1973'de Şili'de Pinochet'in gerçekleştirdiği darbeye karşı direnenlerin seslerini duyurmasına yardımcı olmuştur. Ayrıca, Doğu Avrupa'da Hür Avrupa ve Amerika'nın Sesi radyoları kanalıyla yapılan yayınlar, Berlin Duvarı'nın yıkılmasına kadar olan süreçte çok büyük oranda etkili olmuştur (Tekinalp, 2003). Radyo belli dönemlerde basından ve televizyondan daha öncelikli duruma geçmiştir.

Özellikle hükümetlerin darbelerinin ilk hedefi radyo istasyonlarına el koymak olmuştur. Radyolar birçok toplumsal olayda da önemli rol oynamıştır. 1961'de Cezayir'deki darbe askerler tarafından radyo aracılığı ile anında öğrenilmiş ve bu askerler yasal hükümete karşı komutanlarının yaptığı darbeyi reddetmişlerdir. Hitler ise etkin olduğu dönemde radyoyu hem kendi halkına hem de uluslararası kitlelere karşı propaganda aracı olarak kullanmıştır. Radyolar geçmişte olduğu gibi günümüzde de birçok ülkede halen oldukça etkin olup, birçok toplumsal olayın anında öğrenilmesi, oluşumu ve gelişme sürecini de etkileyebilecek güçtedir. Kıbrıslı Türkler ise gerek İngiliz yönetimi döneminde onların kendi radyoları aracılığı ile Türkçe olarak yaptığı yayınlarla, Rumların etkin olduğu dönemde de

yine Türkçe olarak yapılan Rum radyolarının yayınlarıyla sürekli olarak propagandaya maruz kalmışlardır.

3. KIBRIS'TA RADYO

Kıbrıs'ta henüz bir radyo istasyonu olmamasına rağmen 1926 sonrasında adada radyo yayınlarından söz edilmekteydi. Söz gazetesi bir kişinin radyo telsiz telefonu icat ettiğini yazarken (Demiryürek, 2010)'dan akt. Keser, 019), 1930'lardan sonra az sayıda da olsa elektrikle çalışan radyoların varlığından söz edilmektedir. Fakir halkın radyo cihazını alamaması nedeniyle insanlar yayınları daha çok kahvelerde ya da radyosu var olanların evinde toplanarak dinleme imkânı bulabilmekteydi. Kıbrıs'ta ilk radyo istasyonu 1948 yılında İngiliz Ordusu tarafından bugün Güney Kıbrıs Rum Yönetimi sınırları içinde kalan bölgede Kıbrıs Askeri Radyo İstasyonu (Cyprus Forces Broadcasting Services) adıyla kurulmuştur. BBC radyosunun benzeri bir radyo olarak kurulan CBS'de haftada iki defa yarım saatlik Türkçe program yapılmaktaydı (Dedeçay, 1998). Daha sonra adı Kıbrıs Yayın Korporasyonuna dönüşen bu radyo hem Türklerin, hem de Rumların ortak yayın yaptığı bir radyo haline gelmiştir. Bu radyo 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte Dikelya özerk askeri üs bölgesine nakledilir ve yayınlarına oradan devam eder.

Kıbrıs'ta 1950 yılında her 37 kişiye bir radyo düşerken 1952'de bu sayı 27 kişiye ulaşmıştır. Dönemin radyo yayınlarında ağırlıklı olarak klasik müzikten yerel ada müziğine yayınlar yapılmakta olup küçük esnaf, tarımla uğraşan insanlar, hayvancılık ve ticaret gibi farklı konularda da yayınlar yer almaktadır. Yetkililer eldeki imkânları ince bir stratejiyle birleştirerek adanın farklı noktalarındaki insanları kapsayacak şekilde programlar yapmaya da özen gösterir ve başta çarşı esnafının sorunları olmak üzere tarım ve ziraatla köylülere de hitap edecek programları ortaya koyarlar (Keser, 2019). İngilizce, Rumca ve Türkçe yapılan yayınlarda Kıbrıslı Türkler ve Rumlar da çalışır ve çocuk programlarına da özen gösterilirdi. 1955 yılında kanlı terör örgütü EOKA'nın adanın dört bir yanında başlattığı silahlı saldırılarda radyoya yönelik bombalı saldırı da büyük hasara yol açmıştır. 1959 Londra ve Zürih Antlaşması'nın ardından radyodan çeşitli dış kaynaklı yayınlar, çeşitli siyasi ve sosyal konularda açık oturumlar ve tartışma programları da kamuoyuna sunmaya başlar. İngilizler 1957'den sonra Kıbrıs Radyosu'nun yayınları ada sınırları dışına da çıkarır ve özellikle İngiltere'de yaşayan Kıbrıs Türk ve

Rumlarına yönelik farklı programlar yapmaya başlar. Londra'da kurulan stüdyo ve ofis aracılığı ile orada yaşayan hem Türk, hem de Rumların ailelerine, arkadaşlarına ve tanıdıklarına gönderdikleri mesajları kayıt altına alarak dış yayın ünitesi aracılığı ile yayın yapmaktaydılar. Adada ayrıca Türkiye'den Ankara Radyosu, Sovyetler Birliği'nden Moskova Radyosu ve İngiltere'den BBC yayınları dinlenebilmektedir.

16 Ağustos 1960 tarihinde Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından bu cumhuriyetin resmi yayın organı olarak Kıbrıs Yayın Korporasyonu (CYBC) tüm Kıbrıs'ın sesi olarak yayınlarda etkin hale geldi. Ancak radyonun ömrü 3 yıl gibi kısa bir süre olur. Başlangıçta içlerinde Türklerin de görev aldığı bu radyoda Türk personelin 21 Aralık 1963 günü başlayan ve Kıbrıs tarihine Kanlı Noel olarak geçen saldırı sürecinde devlet kademelerinde çalışma imkanı ve güvenlik kalmadığından ayrılmasından sonra radyo tamamen Rum propagandasının yapıldığı bir yayıncılık hâkim olmuştur. Doğru dürüst Türkçeyi de bilmeyen Rum radyocuların yaptığı yayınlarda bilgi kirliliği, propaganda ve lobcilik faaliyetleri radyo yoluyla beyin yıkama çabası başlamıştı (Keser, 2019). 1960 yılında kurulup 3 yıl gibi kısa bir sürede sorunların yaşandığı Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Türklerin tüm kurum ve kuruluşlardan dışlanması 21 Aralık 1963 Kanlı Noel olarak adlandırılan tarihte EOKA'nın katliamlarına maruz kalması sonucu Kıbrıslı Türkler 25 Aralık 1963'te kendi yayın organlarını hayata geçirmek zorunda kalmıştır. Zira ilgili dönemde sadece Rum Radyosu yayın yaptığı için Kıbrıslı Türkler arasında iletişim kopmuş, olaylar yoğunlaşmış, Rum Radyosu ise Kıbrıslı Türkleri yanıltıcı, telaşa düşürücü yanlış haberler vererek moral açısından çökertmeye yönelik yayınlar yapmaktadır.

Bu kritik günlerde Kıbrıs Türkü sesini, haklı davasını ve var olma mücadelesini tüm dünyaya duyurabilmek için yayın organına ihtiyaç duymaktaydı. Daha da önemlisi kendi bölgelerinde mahsur kalan birçok Türk, Rum Radyosu'nun yaptığı propagandadan uzak, gerçek durumdan haberdar değildi. Kıbrıslı Türkler arasında doğru iletişimin sağlanması, Rum radyosunca yapılan moral bozukluğunun düzeltilmesi için hızlı haberleşmeyi sağlayacak mutlaka bir radyoya ihtiyaç vardı. Böylece Kıbrıs Türk mühendis ve teknisyenleri bir araya gelerek 25 Aralık 1963'te küçük bir sahaya hizmet etmesine rağmen kendi seslerini duyurabilecekleri, Rum Radyosu'nun gerçek dışı yayınlarına karşılık verecek, doğru haber iletebilecekleri bir yayın

birimi oluşturdular. Bu başarıyı sağlayanlar merhum Erdoğan Naim, Ali Gürsoy, Derviş Özer, Kubilay Halluma, Raşit Muammer, Ersoy Talat, Orhan Atai, Yusuf Gazi, Sami Ramadan, Hüseyin Emin ve Tuğrul Hilmi gibi isimlerdi (Saygılı, 1987). Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçük'ün garajında kurulan radyonun adı Bayrak Radyosu idi. Üçer dakikalık aralıklarla "Bayrak, Bayrak, Bayrak. Burası Kıbrıs Türk Mücahidinin Sesi" sinyali ve anonsuyla yayına başlayan Kıbrıslı Türklerin mücadele hayatında dün olduğu gibi bugün de büyük öneme sahip Bayrak Radyosu'nun anavatan Türkiye'nin de desteği ile teknik donanımı tamamlamış ve uydu yayını üzerinden Türkçe, Rumca ve İngilizce dillerinde Kıbrıslı Türklerin haklı davasını tüm dünyaya duyurmaya devam etmektedir. Kıbrıslı Türkler 30 Aralık 1964'ten itibaren de ikinci bir büyük adımı daha attı ve Bayraktarlığa bağlı her sancığa, bölgesel yayınlar yapabilecek sancak radyolarını da hayata geçirdi. 30 Aralık 1963'te Limasol (Leymosun), 7 Ocak 1964'te Lefke Sancak, 14 Ocak 1964'te Gazi Baf'ın Sesi, 7 Mart 1964'te Larnaka Doğan'ın Sesi Radyosunu kurdu. Ayrıca 1964 ortalarına doğru ise Anamur'dan yayın yapacak olan Kıbrıs'ın Sesi Radyosu'nu yayına başlattı.

4. KIBRIS'TA RADYO YOLUYLA PROPAGANDA VE KIBRISLI TÜRKLER İÇİN ÖNEMİ

Kıbrıslı Türkler için iletişimin her unsuru çok önemlidir. 1889'dan beri gazete çıkarıp seslerini duyurmaya çalışan Kıbrıslı Türkler; radyo aracılığıyla da haklı davalarını ve varoluş mücadelelerini tüm dünyaya duyurmaya çalışmışlardır. 1960 yılında kurulup 1963'te kuruluş ilkelerinden 13 madde devre dışı bırakılarak verilen hakları ellerinden alınan Türkler, Rumların psikolojik baskısına ve yayın yoluyla tacizlerine kurban gitmişlerdir. 21 Aralık 1963 tarihinde başlayan Rum saldırıları konusunda hiçbir bilgisi olmayan dünya kamuoyuna da Rumların tek yanlı ve kasıtlı haberleriyle tam bir dezenformasyon yaşamaya başlar ve Kıbrıslı Türklerin silahlı eylemlerle devleti yıktığı ve sivil Rumlara saldırdığı görüşü ortaya çıkmaya başlar (Keser, 2019). Türkçe bilen Rumlara yapılan yayınlar doğrudan propaganda içeriyordu. Bu yanlış yönlendirme ve kirli propagandanın hedefinden kurtulmak ve birbirleri arasında kopan iletişimi tekrar sağlayabilmek için Kıbrıslı Türkler kendi yayın organlarını kurma çabasına girmişlerdir. Bayrak anonsu ile yayına başlayan radyonun verici cihazı ve stüdyosu Dr. Fazıl Küçük'ün garajındaydı. O dönemde Dr. Fazıl Küçük, Rumlar ve Türklerden

meydana gelen Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Rum Cumhurbaşkanı Makarios'un yardımcısı konumunda idi. Bu garaj bugünkü Cumhurbaşkanlığı ikametgâhında bulunmaktaydı. Özgürlüğe ve kurtuluşa büyük bir özlem duyan Kıbrıslı Türkler böyle bir mekânda yayına başlayarak büyük bir risk almışlardı. Radyonun verici cihazı 1509 İngiliz tipi askeri cihaz olup, besleme ünitesi 100 adet 12 vatlık aküden oluşuyordu. Stüdyo cihazları ise 8 adet telefon ahizesinden yapılmış mikrofonlardı. Mikrofonları idare eden 8 adet de anahtar bulunmaktaydı.

Anten 40 ayak yüksekliğinde bir bayrak direği olup, besleme kablosu antenle verisi arasında alelade bir elektrik teli idi. İlk zamanlar 5 dakikalık bir yayın süresi olan radyoyu 5 dakikada kapatmak zorunda kalıyorlardı. Bir süre sonra tekrardan 5 dakikalık bir yayına başlanıyordu. Bu kısa yayın süresince sadece sinyal ve tanıtıcı anons edilebiliyordu. Rum radyosu vericilerinin yaptığı parazitlerden kurtulmak için ilk katlarını ayarlama esnasında "Bayrak" kodu kullanılıyordu. Halk vericilerin zayıf ve güçsüz duyulmasına rağmen Türk ulusunun simgesi olan bu ismi alıcılarda aramaya başlamıştı. Bu yayınların gerek halkın moral ve motivasyonunun yükselmesinde, gerekse Rumların yalan haberlerle yaptığı propagandayı kırma adına çok büyük önemi vardı. Kıbrıs Türk halkını her türlü olumsuzluklara karşı uyarmak amacı taşıyan radyonun Rumların eline geçmemesi veya yayınların engellenmesi gerekiyordu. Bu nedenle radyonun yeri sürekli değiştirilmekteydi. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Dr. Fazıl Küçük'ün garajından sonra önce verici cihaz ve gerekli dokümanlar Lefkoşa'da mahkemeler binasının alt kartına taşınarak polis avlusundan yayın yapılmıştır. Bir sonraki süreçte radyonun yeri tekrar değiştirilerek yayınlar önce bugün müze olarak kullanılan Mevlevi Tekkesi'nin arkasındaki küçük bir kulübeden, sonrasında da bugün mücahitler sitesinden bulunduğu Hisar altındaki mahzenden devam etmiştir. Bu köşe kapmaca çok uzun sürmüş ve Rumlar hiçbir zaman Bayrak radyosunun yerini saptayamamıştır. Devam eden süreçte sancak radyoları Bayrak Radyosu'nun merkezliğinde yayınlarını birleştirdi. Kıbrıs Türk halkına Rumların yaptıklarına karşı uyarı görevi yapıp, şifreli mesajlarla halkın ver mücahidin iletişimini ve köyler arası haberleşmeyi sağlayan yayınlar hayati öneme sahipti. Gerek Bayrak Radyosu, gerekse sancak radyoları sınırlı orandaki güçlerine rağmen Kıbrıslı Türkler için her geçen gün güven ve ümit kaynağı olmaktaydı.

5. CANBULAT HABER MERKEZİ'NİN PROPAGANDA VE İLETİŞİM YÖNTEMLERİ

Mağusa Sancağı, 1 Temmuz 1961 tarihinden başlayarak 1 Eylül 1963 tarihine kadar görevde kalan Necdet Bey kod isimli Mehmet Özden'den görevi 1 Eylül 1963 tarihinde devralan Avni Bey kod isimli Turgut Sökmen tarafından yeniden yapılanmaya gider. Bu dönemde Mağusa Sancak karargâhında Serdar Hasan Güvener, D-1 Kemal Pehlivan, D-2 Ahmet Sami Topcan, D-3 İsmail Korukoğlu, D-4 Mehmet Koruk, D-5 Hasan Niyazi İzmen, D-6 Dr. Ali Atun, D-7 Mehmet Alkut ve D-8 Salih Başman görev yapmaktadır. Buna göre Mağusa Sancağı böylece Mağusa Merkez Kovanı, Vadili Kovanı, Gönendere Kovanı, Mallıdağ Kovanı, Altınova Kovanı, Atlılar Kovanı, Ergazi Kovanı, Mehmetçik Kovanı, Kaleburnu Kovanı'ndan oluşur. Öte yandan 25 Eylül 1965 tarihinde görev süresi dolan Turgut Sökmen'in yerine yeni Sancaktar Yüksel Özen (Alb. Mustafa Uzun), 1966-19 Mart 1967 döneminde de Mutlu Bey kod adlı Hikmet Muter göreve başlar. 3 Ekim 1968-25 Nisan 1969 döneminde görev yapan Mustafa Bey (Alb. Mustafa Doğaner)'in görev süresinin dolmasıyla beraber bu göreve 25 Nisan 1969 tarihinde Yaşar Bey (Alb. Muharrem Okanlar) getirilir. Yaşar Bey de görevini 25 Mart 1970 tarihinde Nihat Bey (Alb. Kazım Doğan)'e bırakır. 1 Ağustos 1971 tarihinde ise onun yerine göreve Arif Edip Bey (Alb. Edip Tunar) getirilir. 22 Şubat 1973 tarihinde görev süresini dolduran Arif Edip Bey'in yerine Sancaktar olarak 23 Mart 1973 tarihinde 22 Ağustos 1974 tarihine kadar görev yapacak olan Kemal Servet (Alb. Servet Mörek) getirilir. Kemal Gülle (Alb. Ziya K. Gülle) 27 Ağustos 1974-15 Eylül 1975, Zeki Bey (Alb. Vedat Piroğlu) ise 12 Ekim 1975-1 Ağustos 1976 sürecinde Mağusa'da Sancaktar olarak görev yaparlar.

20 Temmuz 1974 tarihinde başlayan Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında kendilerine verilen "Düşmanı üzerinize çekerek onları meşgul edin ve çıkarma (Girne) bölgesini serbest bırakın." emrini en iyi şekilde yerine getiren Mağusa Sancağı mensuplarının hepsi Rum ve Yunan birlikleri karşısında 27 gün boyunca direnerek görevi yerine getirir ve bu zaferde en büyük payın Sancaktar Kemal Servet'e ait olduğunu belirtirler. Kemal Servet ise bu durumla ilgili bir şeyler yazması istendiğinde duygularını son derece mütevazı bir şekilde "Ben ne yaptım ki ne yazacağım? Savaşanlar sizlersiniz. Benim yerime sizler yazın." diyerek ifade eder. Mağusalı TMT mensuplarının buna cevabı ise "Mağusa'da savaşanlar olarak bizler sizin yaptıklarınızı hiçbir

zaman unutmayacağız. Sizin komutanız altında savaşmaktan onur duyduğumuzu belirtiriz.” olur. 20 Temmuz 1974 Barış Harekâtı'nda, 28 günlük Mağusa direnişi sırasında Mağusa Sancaktarı olan Kemal Servet Mörek 28 Ağustos 2015 tarihinde İstanbul'da hayata veda eder.

Bayrak Radyosu sonrasında Kıbrıs adasında TMT tarafından devreye sokulan radyo istasyonları arasında en uzun süreli yayın hayatına devam eden radyo ise Mağusa'da hayata geçirilecektir. Lefkoşa'da Bayrak Radyosu'nun “Kıbrıs Türk Mücahidinin Sesi” olarak yayına başlamasından sonra Mağusa'da 10 Şubat 1964 günü Canbulat Radyosu da Kışla Yolu olarak bilinen yerde ve Çifte Mazgal semtinde yayın hazırlıklarına girer. Bu evin özelliği ise dönemin TMT Mağusa sancaktarının da bu evde oturmasıdır(Çetinel, 24 Nisan 2017). Bu noktada hassas bir husus söz konusudur ve Canbulat Radyosu da bir ulusal dava ve misyon çerçevesinde kurulmuş askeri bir radyodur. Durum böyle olunca da görünenin dışında farklı misyonlarının olması da tabiidir. Bunların başında da şifre mesajlar vasıtasıyla haberleşme, uyarı, propaganda ve bilgi kirliliğine karşı hassas davranılması konusunda hareket tarzları da vardır.

Öncelikle Mağusalı Kıbrıslı Türklerin toplumsal bilinci, kamusal sorumluluğu, vatan duyguları ve her türlü zararlı propagandaya karşı bilinçlerinin açık ve uyanık tutulması hep radyo vasıtasıyla olur. Mağusa Limanı'nın 24 saat ve herhangi bir çatışma olmadan faaliyette bulunması radyonun gerek teknik altyapısını gemilerden sağlamasına yardımcı olmakta ve gerekse bölgede çalışan işçiler vasıtasıyla Rum kaynaklarının da anı anına takip edilebilmesine imkan sağlamaktadır. Bu durum uzun vadede Bayrak Radyosu ile Canbulat Radyosu arasında tatlı bir rekabetin de doğmasına neden olacak, TMT Bayraktarlığı ve Türkiye desteğiyle yayın yapmakta olan Bayrak Radyosu ile mukayese edildiğinde neredeyse 1970'lere kadar Mağusa Suriçi bölgesinde mahsur kalmış ve kuşatma altındaki Canbulat Radyosu'nun olayları anı anına takip edip derhal karşı yorumlar hazırlaması, Rumların bilgi kirliliği girişimlerine karşı derhal tepki göstermesi ve Bayrak Radyosu tarafından bulunup kullanılmayan haber ve yorumları bularak kamuoyuyla paylaşması da bu radyonun artı hanesine olumlu bir puan olarak yazılacaktır. Bu bağlamda Türkiye'de Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde diplomasi eğitimi almış İsmet Kotak'ın ince zekası ve öngörülleri devreye girer ve diğer sancak radyolarından farklı olarak Canbulat'ta bir de Haberler Merkezi açılması sağlanır. Radyo bir yandan normal yayınlarına devam

ederken öte yandan 24 saat hummalı faaliyetlerin devam ettiği ve çalışanların nöbetleşe çalıştıkları ve işlerin hiç aksamadan devam ettiği Haberler Merkezi'nde bulunan ve mükemmel yabancı dil bilen personeli vasıtasıyla özellikle Rumların yayınlarında ortaya koydukları propaganda faaliyetlerini takip etmekte ve bunun merkez sorumlusu İsmet Kotak'a bildirmektedir(Çetinel, 24 Nisan 2017);

692

IJSI 13/2
Aralık
December
2020

"...İsmet Kotak'ın yardımcısı olarak burada gece vardiyasını yönetiyordum ama gündüzleri de tabii genelde buradaydım ve öyle bir sistem kurduk ki mesela elimizin altında Hüseyin Hes vardı. Hüseyin Hes 3 dil bilen bir kişiydi. Ünal vardı fevkalade Rumca ve İngilizce biliyordu. Selçuk Veli gibi Allah rahmet eylesin müthiş İngilizceye vakıf, çok kültürlü bir arkadaşımız vardı. Bunlar hem siyasi olayları kavrama yönünden hem de haberleri yorumlayabilecek kabiliyette, aynı zamanda hemen tercüme anı anına yapabilecek (kabiliyette arkadaşları ve) biz de daktiloda o haberleri çat çat çat geçiyorduk. Ben değil, burada 2-3 bayan vardı ve onlar daktilocuydu. Memurlar o zaman dairelerine gidemedikleri için, zaten istihdam Rum'da olduğu halde istihdamları bunun içinde kaldılar. Onlardan yararlanıyorduk ve şöyle böyle 25 kişilik bir kadro vardı; ancak şunu söyleyeyim ben sonradan bunun farkına vardım. İsmet Kotak bu Haberler Merkezi'ni rastgele kurmadı, bir plan dâhilinde kurdu. Bir düşüncesi vardı ve tasavvuru vardı. Sonradan tabii ben bunu öğrendim. İsmet aynı zamanda bir kültür olayı yaratmak istedi Haberler Merkezi'nin paralelinde. Dolayısıyla arkadaşlarını seçerken kendine uygun kafa yapısına sahip arkadaşlar seçti. Nitekim çok sonraları, çok sonraları da değil haberlere paralel olarak ki şimdi onu anlatacağım size. Bayrak Radyosu ile yarışıyor çünkü Bayrak Radyosu bizim sistemle değil daha çok Anadolu Ajansı ile falan çalışmaya çalışıyor ama biz sabahlara kadar burada oturup örneğin BM'deki Kıbrıs'la ilgili oturumu dinliyoruz. Hüseyin Hes dayıyor kulağını kısa dalga radyodan, o İngilizce yayını bize Türkçe söylüyor, biz de Türkçe çat çat çat yazarız. Haber sabaha halka ulaşıyor 'Akşam bunlar bunlar konuşuldu.' diye. Bayağı iddialı bir yayıncılık yapıyorduk, çok ciddi bir yayıncılık yapıyorduk..."

Klasik radyo yayını dışında TMT Sancaktarlığı tarafından da bilinmesi gereken bilgiler ise vakit kaybedilmeden karargaha bildirilmekte ve ardından gün boyunca sabah, öğle ve akşam yapılan haberlerin ardından bizzat İsmet Kotak tarafından hazırlanan ve genellikle karşı propaganda aracı olarak kullanılan yorum sunulmaktadır. Özellikle yorum saatinde yapılan yayınlar tam anlamıyla Rumların uyguladıkları dezenformasyon ve propaganda saldırılarına karşı bir savunma ve karşı atak durumundadır ve hararetli savunmaların ötesinde bilinçli, sağduyulu ve soğukkanlı

yaklaşımlar söz konusudur. Örneğin Rumlar tarafından yayımlanmaya başlayan son dakika gazetesi Delefteora tarafından Kıbrıslı Türkler aleyhine yapılan propaganda ve dezenformasyon saldırılarına karşı radyonun yorum saatinde ayağı yere sağlam basan, bilinçli ve şüphesiz kaynak gösterilerek yapılan açıklamalar yer almaya başlar.

Gazetenin “dromogrades/tedhişçiler” diyerek aşağıladığı Kıbrıslı Türk mücahitlerin faaliyetleri tam da Rumların kullandıkları kendi silahlarıyla ön plana çıkartılır ve Rum propagandasının önüne geçer. Rum basınının genellikle “Yörükler” olarak adlandırdığı Türklerin (Türkiye’de yaşayan Türklerin) adaya geldikleri, söz konusu Yörüklerin başta Erenköy olmak üzere adanın farklı noktalarında faaliyet gösterdikleri, Türkiye’nin adaya yönelik bir istila ve işgal girişiminde olduğu yönündeki haberler -şüphesiz yalan, abartılı ve gerçek dışı da olsa- Canbulat Radyosu’ndan aynı şekilde verilir ve kaynak olarak da Rum basını kullanılır. Böylece Canbulat Radyosu istihbarat karşısında istihbarata karşı koymayı iyi uygulayan TMT mücadelesinde dezenformasyon ve iletişim kaynaklarını iyi kullanmaya çalışan Rumları kendi silahlarıyla köşeye sıkıştırmayı başarır. Radyo için gerekli malzemeler Mağusalı Türkler tarafından temin edilmeye çalışılırken bu konuda en büyük destek Mağusa limanını inşa etmekte olan Polonya şirketinden gelecektir. Lefkoşa merkezli yayın yapan Bayrak Radyosu istisna tutulacak olursa diğer sancak radyolarında görev yapan personel neredeyse hiç radyoculuk deneyimi olmayan, bu faaliyeti sadece vatan savunması ve ulusal onur meselesi olarak gören son derece istekli, idealist ve vatanperver insanlardır.

Haberler Merkezi, Gazi Mağusa’da Lala Mustafa Paşa Camisi’nin hemen arkasındaki Venedik Kilisesi/Şapeli olmuştur. Kışın tipik ağır şartlarının yaşandığı günlerde ayrıca söz konusu şapelin kapı ve pencereleri gözden geçirilirken bina içinde de imkânlar el verdiğince boya ve badana işleri yapılır. Kendi işyerinde ve neredeyse 1 kilometrelik bir alanda dinlenecek türden bir vericiyi hizmete sokan ve bu durum dönemin TMT Mağusa Sancaktarı Turgut Sökmen tarafından da yakından takip edilen Halil Asilkan’ın çalışması ise böylece bütün Mağusa bölgesine yayılacak şekilde genişletilir. Halil Asilkan, Mağusa limanına gelen gemiler ve gümrükte çalıştığı dönemlerde özellikle elektronikle ilgili, son derece meraklı, araştırmacı bir ruha ve kişiliğe sahip, dergiler satın alarak bilgi ve

deneyimlerini geliştirmiş, kendi çapında telsizler yapmaya başlayan, limana gelen bazı gemilerin de bu becerisi sayesinde telsiz sistemlerini tamir etmeyi başaran bir kişidir.

BBC'den adadaki İngiliz askeri radyo istasyonu, Rumların eline geçen Kıbrıs Radyo Yayın Korporasyonu da dahil olmak üzere BBC'den BM radyolarına kadar toplam 16 farklı radyoyu da gün be gün takip eden Canbulat Radyosu'nun haber ve yorumlarla ilgili kısmı böylece İsmet Kotak tarafından oluşturulur ve Eşref Çetinel de burada göreve başlar. İşin ilginç yanı söz konusu farklı radyo kanallarından dakika dakika takip edilen haber ve yorumların bazılarının daha etkili olabilmesi için program aralarına serpiştirilmesi ve yapılan yorum ve haberlerin arasında bunlara da yer verilmesidir. Böylece kafalarda yapılanların dezenformasyon olup olmadığı sorusu ortadan kalkarken işin ciddiyeti de ön plana çıkartılır. İsmet Kotak burada 6 yıl boyunca ve her gün saat 19.40'da 15 dakikalık Yorum isimli programı sunar.

Radyonun en büyük tereddüdü ve sıkıntısı ise 10 Şubat 1964 günü ilk yayına başlamasından bir gün önce yaşanır ve hiçbir şekilde radyoculuk deneyimi olmayan insanlar arasında haber bülteninin daha önceden okunarak banda alınması ve haber saati geldiğinde de programın başlatılması yönünde hararetli bir tartışma da yaşanır. Başta Haberler Merkezi sorumlusu İsmet Kotak ve TMT Mağusa Sancaktarı olmak üzere bazıları ise haber bülteninin sıcaklığına okunması taraftarıdır ve nitekim ilk haber bülteni de bu şekilde son derece spontane gerçekleştirilir. Bu noktada bir başka problem ise ilk haber bültenini kimin okuyacağı üzerinde yaşanır ve radyonun iç sistemleri kullanılarak yapılan kendi deneme yayınlarında radyoya uygun ve etkileyici sesi olan birisi üzerinde durulur. Bu noktada ilk akla gelen isim öğretmen Hasan Tuncer olmakla birlikte okuma denemeleri yapılan hiç kimse istenilen vasıflara uygun bir isim olarak ön plana çıkamaz. Kimi okurken heyecanlanır, kimi yutkunur, kimi kan ter içinde kalır veya sesi detone olur.

Mağusa Sancaktarı tarafından da yakından takip edilen bu sürecin ardından Haberler Merkezi sorumlusu İsmet Kotak'ın kendine has tok ve davudi sesi genel onay alırken Kotak'ın kendinden emin ve sakin duruşu da radyo açısından önemli bir avantaj olarak değerlendirilir. Ardından bizzat sancaktar tarafından hazırlanan açış konuşmasının sunulması planlanır; ancak İsmet Kotak tarafından pek beğenilmeyen 1.5 sayfalık bu açış konuşması yerine Kotak tarafından yeniden

hazırlanan konuşma Mağusalılarla buluşur. İsmet Kotak tarafından Canbulat Radyosu'nun faaliyete geçtiği ilk gün olan 10 Şubat 1964 tarihinde saat 07.00 itibarıyla yaptığı açılış konuşması ise aşağıdaki gibidir(Kotak, 2012: 1-2);

"Sevgili mücahitler, sevgili Mağusa halkı!

Bugün, bu saatte Türklüğün kalesi Mağusa'dan sizlere seslenmenin huzur ve gururu içerisindeyiz. Hepinizi TMT'nin doğudaki bekçisi Mağusa Sancaktarlığı adına saygılarla, sevgilerle selamlarım. Burası Mağusa Canbulat Radyosu, burası mücahidin sesi. Burası yavru vatan Kıbrıs'ın doğusundaki Türk'ün kalesi. Bugün turnaklarımızı toprağa geçirerek bu toprakları korurken bundan böyle dünyaya Mağusa Canbulat Radyosu ile sesleneceğiz. Bugün bir defa daha bayrağımızı direktten indirmeyeceğimizi ve bu toprakları düşmana çiğnetmeyeceğimizin mesajını veriyoruz. Biz buradayız ve burada kalacağız. Mağusa Canbulat Radyosu gün 24 saat sizlerle olacaktır. Artık sizin sesiniz olacaktır.

Milli Mücadele haberlerini Lefkoşa'da yayına giren kardeş kuruluş Bayrak radyosu ile birlikte verecek, Rum ve Yunan'ın yalan yayınlarla halkımızın moralini yıkmasına fırsat tanımayacağız. Kıbrıs Türk'ünün kahramanlık destanını bizden işiteceksiniz. Kıbrıs Türk'ü Türk ulusunun kopmaz ve ayrılmaz bir parçasıdır. Anavatan ve yavru vatan arasına girmeye kalkan Rum ve Yunan'ın karşısına sıradağlar gibi dikildik, dikilmeye devam edeceğiz. Gün gele Mehmetçikle Kıbrıs Türk mücahitleri kucaklaşacak ve 1878'den beri sürmekte olan hasret sonsuza değin sona erecektir. Bu uğurda şehitliği göze aldık. Kimimiz şehit, kimimiz gazi ama biliyor ve inanıyoruz ki Tanrı bizimledir. Tarihe altın harflerle yazılan zaferlerimizden birini daha Kıbrıs'ta yazmaktayız. Tanrı Kıbrıs Türk'ünü, tanrı anavatan Türkiye'yi korusun. Burası Mağusa Canbulat Radyosu. Burası Türk'ün doğudaki kalesinde silah başı yapan Mücahidin Sesi."

İsmet Kotak tarafından yapılan bu ilk konuşma sadece Mağusa Suriçi'nde yaşayan Mağusalı Türkler tarafından dinlenebiliyor olsa da büyük ses getirir. Bölgede yaşayan insanlara da radyonun faaliyete geçeceği daha önceden haber verildiğinden suriçinde ayrı bir heyecan ve coşku vardır. Dönem esasında tam anlamıyla teknisyenler savaşı, ayrıca psikolojik harp sahasıdır da. Bu bağlamda örneğin Mağusa diğer sancak merkezlerinden konum itibarıyla biraz daha farklıdır çünkü gerek Kıbrıslı Rumların ve gerekse Kıbrıslı Türklerin birlikte çalıştıkları ve her iki toplum açısından da ekonomik girdi sağlayan

Mağusa Limanı esasında Türklerin elindedir ve karşılıklı tavizler veya anlaşmalar sonrasında bu limanda insanların birlikte ve herhangi bir çatışmaya girmeden çalışmalarını sağlanırken farklı yer ve zamanlarda belki de bu limanda çalışan birilerinden gelebilecek saldırılara karşı nasıl uyanık durulması gerektiği veya bu süreçte yaratılacak bilgi kirliliği ve psikolojik algı operasyonlarına karşı nasıl tedbirler alınacağı da önce Mağusa içi, ardından çevre köylere aktarılır ve bu da radyonun temel görevleri arasındadır.

696

IJSI 13/2
Aralık
December
2020

İsmet Kotak tarafından radyonun açıldığı ilk günden itibaren sunulan "Yorum" isimli program çerçevesinde okuyucuyla paylaşılan bütün haber yorumlar İsmet Kotak'ın 11 Eylül 2011 Pazar günü hakkın rahmetine kavuşmasının ardından aynı radyoda da birlikte görev aldığı hayat arkadaşı Şermin Kotak tarafından Bülent Fevzioğlu editörlüğünde "Şu Bizim Kıbrıs-I" ismiyle kitaplaştırılmıştır. İsmet Kotak'ın Canbulat Radyosu'nda yaptığı yorumların bir bölümünü topladığı ve daha sonra "Şu Bizim Kıbrıs" ismiyle de kitaplaşan çalışmasının neden bu isimle yayımlandığı sorusunun cevabı İsmet Kotak tarafından 6 Eylül 1967 tarihinde Denктаş'a yazdığı mektupta cevabını bulmaktadır; "...Malum Cumhuriyet gazetesinin röportajcısı Yılmaz Çetiner bir süre önce 'Şu Bizim Rumeli' ismi altında bir zamanların Türk topraklarını incelemişti. O günden beri etkilemiştir bu yazı dizisi beni. Kıbrıs'a da (ileride) bir zamanlar 'Şu Bizim Kıbrıs' denmemesi için çok çalışılması gerektiğine inandığımdan aşağıdaki savunmaları delilleriyle ortaya koyan bir kitap yayınlamaya karar verdim ve çalışmalarını yarısına kadar tamamladım. Gerçi aynı ismi kullanıyorum fakat ondan aktarma bir isim olduğu için Yılmaz Çetiner'e izin için yazdım. 'Şu Bizim Kıbrıs' dememek için bugün nelerin yapılması gerektiğini işlemeye koyuldum. Kitap şu noktaları işlemektedir; 1- Kıbrıs Cumhuriyeti Rumlar için Enosis konusundaki atlama taşıdır. Kuruluş, kuruluşteki oyunlar. 2- Olaylar Rumların lanlı eseridir. Delillerini ortaya koymak suretiyle ispat. Zira olayları Türklerin yarattığı Türkiye'de rağbet bulan bir fikirdir. Bu etkiyi silmek gerekmektedir. 3- Bugün Kıbrıs'taki fiili durum nedir? Yer yer haritalarla birlikte. 4- Kıbrıs Türk'ünün zararı: rakamlarla belgeler. Bu çalışmaların tamamlanması halinde baskı ve etkisini artırmak için tasarımlarım vardır. Sizleri bunun için rahatsız etmekteyim. Kitaptan bir gelir beklememekteyim. Gayet geniş bir alan etki etmek, bu kitabı Millet Meclisi'nde ve Senato'da bulunanlara okutmak, basına kabul ettirmek, gerçeklerin konuşulur olmasını sağlamaktır... (Denктаş, 1997, 2: 304-306)". O döneme ait kitapların ilki olarak hazırlanan bu

çalışmanın basılmasını ise maalesef İsmet Kotak göremeyecektir. "...Canbulat Radyosu'nda kahramanlık programları ile mücadele coşkusunu yüksek tutmaya çalışarak hem öğretmen hem de mücadeleciler görevini yürüten..." Şermin Kotak adı geçen kitabın önsözünde "...Kitabın diğer sayılarını da ilk fırsatta sizlere sunmaya devam edeceğiz." demesine rağmen Ocak 2012 tarihinde basılan bu ilk kitabın devamı Aralık 2015 itibarıyla maalesef gelmemiştir. Bu çalışmanın bundan sonraki kısımlarının da hazırlanarak basılması Kıbrıs Türk Mücadele Tarihi açısından son derece önemlidir ve çok büyük bir eksiği dolduracağı da aşikârdır. Bir fikir oluşturmak ve farklı alanlarda araştırma yapmak isteyecek olanlara da ışık tutmak amacıyla Şermin Kotak'ın yayımladığı "Şu Bizim Kıbrıs-1" isimli kitapta bulunan 10 Şubat 1964- 31 Temmuz 1964 döneminde bizzat İsmet Kotak tarafından hazırlanıp Canbulat Radyosu'nda sunulan toplam 141 "Yorum" ve sunuldukları tarihler aşağıda verilmiştir;

1. 10 Şubat 1964 "İsmet Kotak tarafından Yapılan Açılış Konuşması"
2. 10 Şubat 1964 "Biz Ufukları Gözlüyoruz. Beklenen, İstenen Oradadır."
3. 11 Şubat 1964 "Çünkü Türkiye Dimdik Ayaktadır."
4. 12 Şubat 1964 "30 Milyonun Kalbi Kıbrıs Kıbrıs Diye Atmaktadır."
5. 14 Şubat 1964 "Yeşilada Türklerine Sesleniş"
6. 15 Şubat 1964 "Bugün bayram"
7. 16 Şubat 1964 "Güvencemiz Türk Ordusudur."
8. 17 Şubat 1964 "Türkiye Silahları Sustursun, Sonrası Düşünüdür."
9. 18 Şubat 1964 "BM Kararları Yuvarlak Deyimler Yığıdır."
10. 19 Şubat 1964 "BM Kıbrıs Çıkmazını Halletmeye Muktedir Değildir."
11. 20 Şubat 1964 "Bugün Dünden Daha Kuvvetliyiz."
12. 21 Şubat 1964 "Boyun Bükcek Bir Millete Mensup Değiliz."
13. 22 Şubat 1964 "Kıbrıs Türk'ü Kiliseyi ve Onun Dalaverelerini Öğrenmiştir."
14. 23 Şubat 1964 "Türk Az ve Öz Konuşur."

15. 24 Şubat 1964 "Türk Ordusunun Gölgesi Karşı Tarafı Perişan etti."
16. 26 Şubat 1964 "Kıbrıs'taki Son Gelişmeler ve Hasene Ilgaz'ın mektubu"
17. 27 Şubat 1964 "Ve Aynı Şamarı Yine Yerler."
18. 29 Şubat 1964 "Adı Denктаş Olan Yumruk"
19. 2 Mart 1964 "Kimse Yanılmasın Bu Toprakları Terk Etmeyeceğiz."
20. 3 Mart 1964 "Rumların Türkleri Koruması Pek Acaip Kaçmıyor mu?"
21. 4 Mart 1964 "Kıbrıs'a Barış Kuvveti Gönderilmesi"
22. 5 Mart 1964 "Türkiye 20. Yüzyılın Dinç Adamıdır."
23. 6 Mart 1964 "Feridun cemel Erkin; Taviz Yok."
24. 8 Mart 1964 "Bizans'ın Torunları ve Vahşet"
25. 9 Mart 1964 "Bağlarbaşı'nda da Silahlarımız Konuştu."
26. 10 Mart 1964 "30 Milyon Kardeşin yanı Başında"
27. 11 Mart 1964 "Türk Kelimesini Alına Yazacağız."
28. 12 Mart 1964 "Teslim olmak Yok, Silah Vermek Yok."
29. 13 Mart 1964 "Makarios'a Verilen Nota"
30. 14 Mart 1964 "Dün Kıbrıs'ta İdik. Yarın da Bu Topraklarda Olacağız."
31. 15 Mart 1964 "İçimizdeki Aslanı Dipdiri Tutmak Şarttır."
32. 16 Mart 1964 "Uluslararası Kuvvetin Kıbrıs'taki Yetkileri ne Olacak?"
33. 17 Mart 1964 "Başbakan ismet İnönü'nün Kıbrıs Politikası"
34. 19 Mart 1964 "Birleşmiş Milletlerin Mavi Berelileri"
35. 21 Mart 1964 "U'thant'ın Zayıf Yönü"
36. 22 Mart 1964 "İhsan Ali Olayı"
37. 23 Mart 1964 "Batı Trakya, Rodos ve Kıbrıs"
38. 25 Mart 1964 "Susup Oturmaya Paydos"

39. 26 Mart 1964 "Samanlıkta Yatıp İstanbul Rüyası Görmek"
40. 27 Mart 1964 "Yunan Hükümetinin Yelkenleri Bir Anda Neden İndi?"
41. 28 Mart 1964 "Fileleftheros Gazetesinin Yalanları"
42. 29 Mart 1964 "İhsan Ali Yanlış Yolda Olduğunu Anlamalıdır."
43. 30 Mart 1964 "Bayan Ülker Sinan'ın İbret Verici Mektubu"
44. 31 Mart 1964 "Türk Alayı'nın Adadaki Görevi, Bayrağı Türk Ordusuna Devretmekle Sona Erecek."
45. 1 Nisan 1964 "Unutma. Bu Utançla Yaşanmaz."
46. 2 Nisan 1964 "U'thant'a Göre Kıbrıs Herhalde Makarios'un Manastırı Olmalı"
47. 3 Nisan 1964 "Arabulucu Sakari ile Dr. Küçük'ün İlk Görüşmesi"
48. 4 Nisan 1964 "Başaran Gemisi ve Yorgacis'in örttüğü Yüzü"
49. 5 Nisan 1964 "Üç Köyümüzü Susturamayan Makarios Türk Alayı'nı mı Yerinden Sökecektir?"
50. 6 Nisan 1964 "Tek Kollu Fotis Papafotis'in İfşaatı"
51. 7 Nisan 1964 "Gyani'nin Protestosu Dünya Teşkilatı'nın Yüz Karasıdır."
52. 8 Nisan 1964 "Makarios Atina'ya Neden çağrıldı?"
53. 10 Nisan 1964 "Dillirga'da Bir Avuç Türk"
54. 11 Nisan 1964 "Arpalık çarpışmalarındaki gerçekler"
55. 12 Nisan 1964 "Beşparmak Dağlarında Kartal Olmuş Mücadele"
56. 14 Nisan 1964 "Yeni İdarenin Adını Koymak Kıbrıs Türklerine Düşecektir."
57. 15 Nisan 1964 "Kaçanlar Korkak, Kalanlar Yiğittir Bu Topraklarda."
58. 16 Nisan 1964 "Ya Rum'u Zenginleştirmek Ya Çarşımızı Yükseltmek"
59. 18 Nisan 1964 "Cevdet Sunay'la İsmet İnönü'nün ortak Düşünceleri"

60. 19 Nisan 1964 "Tıpkı Dillirga'da, Tıpkı Beşparmaklarda Olduğu Gibi"
61. 20 Nisan 1964 "Atina Sofrasından Umulan Bulunamadı."
62. 21 Nisan 1964 "Barış Gücü'ne Mehterle Bir Gösteri"
63. 22 Nisan 1964 "Binler Yaşa Sen Türk Mücahidi"
64. 23 Nisan 1964 "Bayraktarlıktan Kıbrıs Türk Mücahitlerine Mesaj"
65. 24 Nisan 1964 "Kanlı Çarkları Hazırlayanları İçine Alacaktır."
66. 25 Nisan 1964 "Davasına İnanmış Toplum Kazanır."
67. 26 Nisan 1964 "Gyani'nin Satıldığına Mührümüzü Basarız."
68. 27 Nisan 1964 "Beşparmak Dağlarından Gelen Haberler"
69. 28 Nisan 1964 "Üç Kilometrelik hedefe Varamayan Çapulcular"
70. 30 Nisan 1964 "Beşparmak Dağlarında Zafer Mücahidindir."
71. 2 Mayıs 1964 "Barış Gücü Beşparmaklarda Mevzi alıyor."
72. 3 Mayıs 1964 "Satılmış Bir İngiliz; Noel Baker"
73. 4 Mayıs 1964 "H. Wilson'ın Dürüstlüğü; Rumlar Jenosit Suçu İşlemektedirler."
74. 5 Mayıs 1964 "Hain İhsan Ali, Denктаş ve Ömer Sami'yi Suçlayamaz."
75. 7 Mayıs 1964 "Mağusa'da İlk Şehit; Hasan Barbaçolli"
76. 8 Mayıs 1964 "Enosis'in İdare Yeri Atina Değil, Faneromeni'dedir."
77. 9 Mayıs 1964 "William Fullbrig'tin Temasları"
78. 10 Mayıs 1964 "Rum cephesi Açlıkla Burun Burun Geldi."
79. 12 Mayıs 1964 "Türkiye Çıkartması Yunanistan'ı da Kurtaracak."
80. 13 Mayıs 1964 "Türk Mücahidine Sesleniş"
81. 14 Mayıs 1964 "Birleşmiş Milletler Komedi"
82. 15 Mayıs 1964 "U'Thant'ın Ümitsiz Çabaları"
83. 16 Mayıs 1964 "Tehlike Henüz Geçmiş Değildir."
84. 17 Mayıs 1964 "Biz Bunu Bilir, Bir Buna İnanırız."

85. 18 Mayıs 1964 "Alman Basınının Görüşleri"
86. 19 Mayıs 1964 "Prof. Yoannis Şotis; Enosis'in Tahakkuku İmkansızdır."
87. 20 Mayıs 1964 "Barış İçinde Birlikte Yaşamaktan Taraflar ne Anlıyor?"
88. 21 Mayıs 1964 "Tek Garantimiz Ankara ve Mehmetçiktir."
89. 22 Mayıs 1964 "Makarios'un Silahlanması NATO ve Doğu-Batı Bloku"
90. 24 Mayıs 1964 "Ne Olacaksa Bir An Önce Olmalıdır."
91. 26 Mayıs 1964 "Bugünkü Yunanistan'ın Manzarası"
92. 28 Mayıs 1964 "Yorgacis'in Basit Oyunları"
93. 29 Mayıs 1964 "İstanbul'un Fethi ve Kıbrıs Rumları"
94. 30 Mayıs 1964 "Kıbrıs Türk Mücahitleri Görevleri Başındadır."
95. 31 Mayıs 1964 "El Ele Verip Bu Davayı Yürütmek Durumundayız."
96. 2 Haziran 1964 "Kıbrıs Türk Devleti'ni İlan Etmenin Zamanı Geldi."
97. 3 Haziran 1964 "Makarios'un Yeni Planları ve İngiliz Askerlerinin Durumu"
98. 4 Haziran 1964 "Devletin Savunmasını Mücahit Yapacaktır."
99. 6 Haziran 1964 "Tek Dayanağımız Mücahitlerimiz ve Mehmetçiktir."
- 100- 7 Haziran 1964 "İsmet İnönü ve Johnson"
- 101- 8 Haziran 1964 "Kurulacak Türk Devletini İlk Türkiye Tanıyacak."
- 102- 9 Haziran 1964 "Londra Radyosu'nun Yorumu"
- 103- 11 Haziran 1964 "Türk Milleti Gerekli Dersi Versin."
- 104- 12 Haziran 1964 "Varoluş Kavgamızdan Asla Dönmeyeceğiz."
- 105- 13 Haziran 1964 "Güvenlik Konseyi'ndeki Papyonlu Katiller"
- 106- 14 Haziran 1964 "İsmet İnönü'nün Tarihi Radyo Konuşması"

- 107- 16 Haziran 1964 "Makarios'un Mecburi Askerlik Yasası Yürürlüğe Girdi."
- 108- 17 Haziran 1964 "U'thant'ın Raporu Hayrete Düşürmüştür."
- 109- 18 Haziran 1964 "İnönü Amerika'ya Güvenoyu Alarak Gitmeli"
- 110- 19 Haziran 1964 "Türk Cephesi Boynunu U'thant'a Uzatmadı."
- 111- 20 Haziran 1964 "Rum Cephesi Yardım Dilenmektedir."
- 112- 21 Haziran 1964 "Grivas'ın Karşısında Şimdi Türk Mücahidi Vardır."
- 702 113- 23 Haziran 1964 "İnönü'den Johnson'a Dostluk İkazı"
- IJSI 13/2 114- 25 Haziran 1964 "Mücahitlerimiz Grivas'ı Ağırlamayı Beklemektedir."
- Aralık 115- 26 Haziran 1964 "Türk Müdahalesi Ertelendi."
- December 116- 27 Haziran 1964 "İnönü'nün New York-Londra Temasları"
- 2020 117- 28 Haziran 1964 "Grivas'ın Sahte Barış Periliği"
- 118- 29 Haziran 1964 "Kıbrıs Amerikan Doları'ndan Değerlidir."
- 119- 2 Temmuz 1964 "Johnson'ı izlemek İlgi Çekici Olmayacaktır."
- 120- 3 Temmuz 1964 "İnönü; Kıbrıs Konusu Kıbrıs'ta Halledilmelidir."
- 121- 4 Temmuz 1964 "Kanada Dışişleri Bakanı Paul Martin'in Tarafsızlığı"
- 122- 5 Temmuz 1964 "Türkiye Emrivaki İstememektedir."
- 123- 12 Temmuz 1964 "Seksen Yıllık Hasret Elbette Bitecektir."
- 124- 13 Temmuz 1964 "Alman Frankfurter A.Zeitung Gazetesindeki Makale"
- 125- 14 Temmuz 1964 "Çakalların Ağzı O Zaman Kapanacaktır."
- 126- 15 Temmuz 1964 "Türk Cephesi İçin Bulunmaz Nimet"
- 127- 16 Temmuz 1964 "İnönü'nün Cevabı; Türkiye Uyumamaktadır."
- 128- 17 Temmuz 1964 "Ankara Kıbrıs Gelişmelerini An Be An İzlemektedir."
- 129- 18 Temmuz 1964 "Kara Gün Dostluğu İçin Bir Tiyatro Oyunu"

- 130- 20 Temmuz 1964 "Sir J. Bowker'ın S.Telegraph'da Yayımlanan Mektubu"
- 131- 21 Temmuz 1964 "Makarios Başvuracak Kapı Arayacaktır."
- 132- 22 Temmuz 1964 "Kıbrıs Türk'üne Sabırla Beklemek Düşer."
- 133- 23 Temmuz 1964 "Bir İnfalak İçin Az Zaman Kaldı."
- 134- 24 Temmuz 1964 "Türk Hükümeti Sorumluluğuna Müdriktir."
- 135- 25 Temmuz 1964 "Sözle Acı Paylaşılmaz. Bunu Fiilen İspat Şarttır."
- 136- 26 Temmuz 1964 "Türkiye'den 600 Öğrencimiz Kıbrıs'a Çıktı."
- 137- 27 Temmuz 1964 "Yılların Birikimi O Büyük Hasret"
- 138- 28 Temmuz 1964 "Havadan Atılan Sahtekâr Broşürler"
- 139- 29 Temmuz 1964 "Makarios'a Tükürdüğünü Yalamak Düştü."
- 140- 30 Temmuz 1964 "Rumlar İçin Tehlikeli, Bizim İçin Mutlu Günler"
- 141- 31 Temmuz 1964 "Mutlu Yarınlar Kıbrıs Türk Halkını Beklemektedir."

Bu noktada Canbulat Radyosu'nu diğer radyolardan ayıran en önemli özelliklerinden birisi daha ortaya çıkar. Şüphesiz bütün sancak radyoları propaganda, karşı propaganda ve dezenformasyon karşısında duyarlı davranmakta, bunlara karşı bir takım önlemler almaya çalışmaktadır; ancak görülen odur ki Canbulat Radyosu bu konuda daha hassas, daha duyarlı ve daha bilinçli davranmaktadır. İsmet Kotak ve ekip arkadaşlarının klasik radyo yayınlarının dışına çıkarak Canbulat Radyosu'ndan bağımsız ayrı bir binada Haberler Merkezi adıyla yeni bir organizasyona gitmesi güvenlik dışında farklı anlam ve amaçlar da taşımaktadır. Rumların 21 Aralık 1963 sonrasında Kıbrıs Cumhuriyeti'ne ait radyo istasyonunu tamamen propaganda amaçlı olarak kullanmaya başlaması, uyguladıkları kara propaganda ve dezenformasyon çalışmaları sonrasında çeşitli kafa karışıklıklarına yol açmaları, Kıbrıslı Türklerin moral-motivasyon düzeylerini düşürme gayretleri ve şüphesiz radyo yayınlarına yönelik parazitlenme ve engelleme gayretleri karşısında radyonun farklı misyonlar da üstlenmesi gerektiği düşüncesi ağır basar. Bu bağlamda Lala Mustafa Paşa Camii arkasındaki şapel de Haberler Merkezi için karargâh, toplanma alanı, çalışma merkezi ve yayın hazırlama

istasyonu haline getirilir. Burada özellikle İsmet Kotak tarafından hazırlanan yorumlar derhal Canbulat Radyosu'na aktarılarak Rum engellemelerine anında cevap verilmeye çalışılır. Bunda Haberler Merkezi'ni bizzat yöneten ve radyonun adeta beyni durumunda olan İsmet Kotak'ın yönetici, lider, idareci, toparlayıcı kişiliği yanında örgütçü ve teşkilatçı kişiliği son derece önem arz etmektedir (Çetinel, 24 Nisan 2017);

“...Bu radyoculuk, yöneticilik, örgütçülük anlamında İsmet Kotak çok atılgan, agresif, çocukluğundan beri toplum sorunlarıyla ilgili duyarlı bir arkadaşı. İsmet Kotak gerçekten kendini toplum sorunlarına, Mağusa'ya adanmış. Eğer sporsa spora ki var sporculuk yanı var. Müthiş bir maratoncuymuş, futbol oynuyordu. Kültürel olaylar, tiyatrolar vs. Ha nedir? Siyasi yönüyle İsmet Kotak tabii ki bu güzel karakterine işlemiş, onu gerçekten büyük yapan bu güzel hasletlere karşın her siyasetçi gibi o siyasete bulaştıktan sonra birtakım zafiyetleri olmuştur ama hangisinde olmamıştır ki? Yani siyaset çok farklı bir olay ama toplum mücadelesi ayrı ki İsmet Kotak böyle ansızın durup dururken ne birileri tarafından alınıp politikacı yapılmıştır ne de rastgele politikacı olmuştur. Aksine politikacı olmak için mücadele etmiştir toplumun her katlarında, önce topluma hizmet etmiştir, çalışmıştır ve 'Ben varım.' demiştir gazete köşelerinde. İsmet Kotak tabii bunun yanı sıra kültürel bir olay yarattı, daha da bir faaliyetler yarattı. Mesela İsmet gazeteciydi, çok meraklıydı gazeteciliğe. Mağusa'da değil Kıbrıs'ta ilk yetişen (gazetecilerdendi) ve mesela bir gazete çıkarmışlardı burada o zaman. Rauf Denктаş tabii Türkiye'ye gitmiş; ancak geri dönemiyordu, Dr. Küçük serzenişte bulunuyordu falan ve derken bu siyasi konumu, bu kaosu yorumlayan ve Denктаş'ın lehine yazılar yazan bir gazete çıkmıştı Zafer diye bir gazete. Hatırlarım ben de orada bir köşede yazı yazıyordum.

Bizim o dönemlerde tabii ki yazdığımız tüm yazılarımız Makarios'a, Rumlara yönelik, tamamen milliyetçi duygularla harmanlanmış, o hamaset dolu ama gerekli olan yazılardandı ve haftalık çıkıyordu. Kısaca söylemek istediğim şu. Hasbelkader surlar içerisinde Mağusa halkını sıkboğaz edilemeyecek veya sıkboğaz olmaktan kurtaracak ne kadar etkinlik varsa hepsini biz *Güzel Sanatlar Derneği'ni de kurduktan sonra özellikle, faaliyetlerimiz olarak devam ettirdik. Tiyatrolar oynadık, müzik festivalleri yaptık, kendi içimizde yarışmalar oluşturduk. Yani bu şekilde sosyal bir ortam yaratmayı başardık. Ben söyleyeyim yani bu bir seferberlik ruhudur, bu insanların mücadele ederken o hislerini geleceklere yönelik besleyen unsurlardır. Yoksa öyle sanıldığı gibi büyük baskılar altında hop dedi Sancaktar hup dedi o. Hayır, hayır! Öyle bir şey yok. Bir tek*

Kıbrıs'ta Canbulat Haber Merkezi'nin Propaganda ve İletişim Yöntemleri

derdimiz Mağusa Kapısı'ndan başımızı dışarıya uzatamayacak kadar esiriydik Mağusa'nın. Yani dışarı çıkma durumumuz yoktu. Tabii 1967'de bir normalizasyon söz konusu olduğunda Haberler Merkezi'nin de fonksiyonu kalmamıştı.

Radyo faaliyetlerine Rumların bakışı, tepkisi, yaklaşımı nasıldı dersek şöyle diyeyim çok canlarını sıkan bir olaydı. Bir kere Canbulat Radyosu'nun telaffuzu bile Rumlar için bir işkence haline gelmişti. Ha İsmet Kotak her gece aynı zamanda bir de yorum yapıyordu ve yorum yaparken de Makarios'un bir tarafından giriyor, bir tarafından çıkıyordu. Bildiğin gibi değil. Rum da dinliyor bunu tabii aynı bölge içerisinde ve çok canları sıkılıyordu ve sürekli de bunun şikâyetleri yapılmıştı. Birleşmiş Milletlere de şikâyetleri yapılmıştı, konuşması olmuştu. Zaten hiçbir şeyden hoşnut değillerdi. Yani bir savaş nedeni olarak dahi kullanabilecekleri bir olay haline gelmişti Canbulat Radyosu fakat aynı dönemde Rum RIK Radyosu da Mağusa'nın içinde olan biteni olduğu gibi bizden önce haber yapıyorlardı. Nasıl olduğunu bugün de bilemiyoruz ama belli ki her dönemde olduğu gibi mücadele edenlerin çevresinde mutlaka o mücadeleyi bir yerde delen ya para için veya intikam duygularıyla veya herhangi birilerine karşı beslediği husumet dolayısıyla bir takım verilmemesi gereken bilgileri Rum tarafına sızdırıyorlardı. Rum tarafı da çatır çatır onları söylüyordu.”

1939 Mağusa doğumlu merhum İsmet Kotak'ın Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi mezunu olması ve ardından adaya gelişle birlikte çeşitli devlet görevlerinde yönetici olarak çalışmaya başlaması onun sorumluluk, inisiyatif, devlet tecrübesi, işbirlik ve işbiricilik vasıflarını da olumlu yönde etkiler. İsmet Kotak vatan duygusunu ve Kıbrıs Türklerine olan inancını hayata gözlerini yummazdan kısa bir süre önce kendi köşesinde şu sözlerle aktarır;

“...Bizim kuşaktan önce de böyleydi, bizim kuşak da bunu böyle yaşadı, bir sonraki kuşak da aynı ortamda yaşayabilmek için çarpınıyor. Olabildiğince özgür. Baskıyı hiç kabullenememe içsel bir tepki ama kuşaklar boyunca anavatan Türkiye'ye sıkı sıkıya bağlı. Milli davanın birincil gereği olarak 'Eğitimi, çağdaşlaşmayı, Atatürk ilke ve devrimlerine sıkı sıkıya bağlı kalmayı önde tutmayı, eğitimin kişiyi özgür tuttuğu Kıbrıs Türk'ünde bir saplantı. Osmanlı döneminden yadigâr kalan üç kişi ile birçoğumuz tanışmadı. Ben bu seçkin insanları tanıma olanağına kavuştuğum için mutluyum. İngiliz döneminde yaşananlar elbette herkese açıktan dersti. EOKA silâhları kınundan çıktığı andan 2011 yılına kadar uzanan macera başladı. Ya bu topraklarda şehit olunacak, ya bu topraklarda tutunacak ya da bu toprakları terk edecektik. Başkalarına göre fitne İngiliz patentli idi. Yoksa

705

IJSl 13/2
Aralık
December
2020

Rumlar kolayca anlaşılır ve güya ortak vatan bina edilirdi. Ben mi? Buna güler geçerim. Orada bir yerlerde Rum Ortodoks kilisesinin kuralları taşta kazanmıştır. Paskalya'da yumurta tokuşturmak yerine Makarios el bombasını takdis etmemiş miydi? Ondan önce öyle idi, ondan sonra da öyle kaldı. Aramızda bazıları bunu değiştireceklerini yazar dururlar. Kıbrıs Türk'ünün yaşam öyküsü bu gelgitler arasındaki işte bu sözcüklerle anlatılabilir. Çünkü her dönemde özgürlüğüne, bağımsızlığına ve ulus bilincine sahip olanlarla günü geçirmek için 'Kamış politikası' güdenler ya da 'Kıbrıslılık' uğruna bir potada erimek gerektiğini savunanlar hep çatışmışlardır. Bu böyle oldu çünkü 4 Haziran 1878'de Bosnalılar gibi Kıbrıs Türk'ü de padişahın gadrine uğramış ve vatan toprakları kendilerine sorulmadan başka ellere teslim edilmişti. O buruk acı hiç dinmedi. Ben bunu Saraybosna'da da gördüm. Orada da bir kırgınlık, bir kırıklık görürsünüz Osmanlının davranışı konusunda.

Onca sorun, onca konu içinde niye bunu yazıyorum? Türkiye basınında çarpık çurpuk biz varız. KKTC basınına bakıyoruz ve de kendimizi tanımıyoruz. Biz neymişiz? 'Kıbrıs Türk'ü Türkiyelileri sevmiyor.' diyen veya yazarlar mı istersiniz, 'Kıbrıs yine başa belâ olacak, ver kurtul.' deyip sırtındaki küfeyi atmaya kalkanlar mı istersiniz. Oysa bu ikili biri kuzeyde, öteki güneyde Kıbrıs konusunda çok iyi anlaşılır. Çünkü her ikisi de 'Rum'la ortak ol, başımızdan belâ eksik olsun.' diyemediği için sözcükleri bin bir kılığa sokmaktadır. Hatta dünyanın en barışçısı da onlar. Siz mi? Bu topraklara sahip çıkıyorsanız 'Uslanmaz bir faşistsiniz.' Onlarsa ayıklanmış pirinç tanesi. Yahu EOKA, yahu kilise, yahu onca şehit demeye kalkarsanız da size güler geçerler. 'Bunun suçu da bizde değil mi?' derler. Ne suçsa kendi kendini öldürten? Yoksa Kıbrıs'ta biz birbirimizi çok iyi biliriz. Tehlike kapıya dayandığında 'barış güvercinlerinin' bu halkın yarasına merhem bile olmadıklarını biz her kanlı olayda gördük. Çocuk yaşta başladı bu serüven, bugünlere dayandı. Kanlı olaylar, yanan köyler, yıkılan evler, okullar, camiler ve şehitler. Kim bunun sorumlusu? Yanıt değişmedi: fanatikler. Yıl 1956. Gazi Mağusa'nın Paşaköy'ün Türk mahallesini basan eli silahlı Rumların başında, elinde Yunan bayrağı dalgalandıran köy kilisesinin papazı vardı. Yaşamayan bilmez. Komşu köy Gaziköy basıldığında da öncülüğü başka bir papaz yapıyordu. Köy dışında ekmek parası kazanmak için çalışan ve motosikletinin üstünde köye dönen Kemal'i orada köy girişinde şehit ederken de manzara değişmemişti. Fanatikler değil mi? Ne zaman çekilecek bu fanatikler aradan? Bekleyerek ölelim, yok olalım mı? Bu topraklardan çekip gidelim mi? Osmanlı çekip gittikten sonra Kıbrıs Türk'ü artık kendi kendine kaldığını bilerek bu topraklarda tutunmanın gerekli olduğuna inandı ve öyle yaptı. En büyük silâh eğitimdi. Aç kaldı ama çocuklarını yurt içinde,

Kıbrıs'ta Canbulat Haber Merkezi'nin Propaganda ve İletişim Yöntemleri

yurt dışında eğitti. Dünyanın her yanına dağılsa da en sorumlu mevkilerde alın teri akıttı bu evlâtlar. Her alanda başarıdan başarıya koştu.

Dün böyle idi, bugün de böyledir. Kıbrıs Türk'ü eğitilidir, girişimcidir, üretkendir, çağdaştır. Bizler burada geride kalanlar, onların desteğinde, bu topraklara tırnaklarımızı geçirmenin vazgeçilmezliğine karar verenler olarak yaşadık. Aç kaldık, en sevdiklerimizi kaybettik ama bu topraklardan vazgeçmedik. Ne dün, ne de bugün. Kime dayandık, kime güvendik? Anavatan Türkiye'ye. Çünkü o ne bir partidir, ne bir çete, ne bir tarikat. Kıbrıs Türk'ü Türkiye'nin kopmaz ve vazgeçilmez bir parçasıdır. Zaman zaman anavatan Türkiye'de, zaman zaman yavru vatan Kıbrıs'ta çok hoş sesler çıkmaya, çok hoş sözler işitilmeye de biz buradayız. Varız, var olacağız. Türkiye'deki siyasal partiler arasında sıkışmadan, Kıbrıs'ı milli dava olarak bilerek ve koruyarak. Şunun bilincindeyiz. Annan Planı'nın referandumuna sunulmasında bunu yaşadık. Tahteravallinin bir bu yanına, bir o yanına gidip gelenlerin varlığını biliyoruz. Yönlendirildiklerini de sineye çekiyoruz. Annan Plânı'nı reddeden azınlıkta da olsak, o şerefi yaşamamanın hazzını hep duyduk. Vatan topraklarını koruduk, devletimizi koruduk. Yarın da bu böyle olursa bizler yine aynı noktadayız. İşte Kıbrıs Türk'ü budur. Tırnaklarını bu topraklara geçirmiştir. Giden gelene rağmen(Gündem Kıbrıs, 25 Temmuz 2011)."

Hürsöz, Bozkurt, Akın, Zafer ve Halkın Sesi'nde görev alan, haftalık haber ve yorum dergisi Olay'ın Genel Yayın Yönetmeni olarak çalışan, devlet kademelerinde bulunduğu süreçte çalıştığı her kurumla ilgili olarak tematik gazete çıkarmaya gayret gösteren, Mağusa Türk Kooperatif Bankası Müdürlüğü sonrasında Çalışma, Kooperatif, Rehabilitasyon ve İskan İşleri Üyeliği (Bakanlığı) yapan, 1983 yılında KKTC Kurucu Meclisi'nde görev alan siyasetçi, bürokrat ve devlet adamlığı kişiliğiyle İsmet Kotak doğup büyüdüğü Mağusa'da kurulan Mağusa Canbulat Radyosu'na ayrı bir renk, hız ve ivme kazandırır (Kotak, 3 Şubat 2016);

"...Devamlı yanındakileri yetiştirmek isteyen birisiydi. Öğretmen gibi bir kişiliği vardı. Mağusa'da ilk defa Kıbrıs Türk halkı bir sosyal konut projesini hayata geçirdi ve Baykal'da iki paralel sokağa evler yapıldı. 1960 yıllarındaki bir başarıdan bahsediyoruz. Ondan sonra kabineye girmesi, üye (bakan) konumuna geldi. O zamanki Geçici Türk Yönetimi'ydi, ardından Türk Yönetimi oldu. O zaman Yürütme Kurulu Üyeliği dediğimiz aslında şu andaki Bakanlar Kuruluna eşit. 28 yaşında bu göreve geçiyor oradan, Mağusa'dan Lefkoşa'ya. Ben 28 yaşımı

707

IJSl 13/2
Aralık
December
2020

doldurduğumda Amerika'daydım. Şirketimi başlatmıştım, başarılı bir iş hayatım vardı ama 28 yaşında kendimi babamla kıyasladığımda ve bakan olarak kendimi o dönemde ben bakan olarak düşündüğümde Rumlar almış, gasp etmiş ve teknoloji yok, telefon yok. Köylerle irtibat kuracaksınız, bütün halkımızı, Kıbrıs Türk halkını bir şekilde toplayıp bir organizasyon içerisinde olacaksınız. Bu kadronun içinde siz de varsınız, Dr. Küçük var, Osman Örek var, Kurucu Cumhurbaşkanımız Rauf R. Denктаş var.

TMT'den gelen ekiplerin de yanında olduğunu gördük tabii. Babam son döneme kadar bile çok da anlatmazdı, konuşmazdı, genel olayları konuşurdu, özel olayları konuşmazdı, ağzından alamazdık. Annem TMT içerisinde, babam da öyle ama birbirlerine söylememişler aynı evde olmalarına rağmen. Bir müddet birbirlerine bildirmiyorlar. İkisi de teşkilatta üzerlerine düşen görevi yapıyor. Biz de böyle bir evde büyüdük. Tabii biz de böyle bir evde büyüdüğümüzden bunların da yetiştirilme açısından üzerimizde etkisi vardır. Teşkilat'tan anlattığı şeyler olurdu arada sırada çok detayına girmeden. Rahmetli İsmail Sadıkoğlu ile çok yakındılar. Turgut Yenağralı, Topal Mahmut rahmetli, Mehmet Şemmedi Mağusa'dan bunlar belli bir ekip içerisinde olanlar. Burhan Nalbantoğlu rahmetli arkadaşlarıydılar. TMT'nin aslında kurucusu diyebileceğimiz önde gelen insanlardan birisiydi. Burhan Bey'i kaybettiğinde ne kadar üzüldüğünü biliyorum. Ben çok tanıyamadım Nalbantoğlu'nu. Küçükken biz onlara giderdik, onlar bize gelirdi.

Babam dünyada olan her şeyi anında takip etmeye çalışan birisiydi. Bunu da başarıyordu. Babam Sanayi, Kooperatif Bakanlığı yaptı. Kıbrıs'ın ilk ve son Kooperatif Bakanı'ydi sanıyorum. Kooperatifçiliğin düşüşe geçişi de belki de onun ardından olan bir şeydi... Aslında orada teşkilatçılığın, örgütçülüğün tam özünden bahsediyoruz. Bir avuç insan bir araya geliyor ve küçük bir radyoyu hayata geçirmeye çalışıyorlar ve Bayrak Radyosu'nun hemen ardından. Canbulat Radyosu da Şubat içerisindeydi. Bu radyoyu hayata geçirebiliyorlardı. Annemden dinleseniz o canlı oradaydı ama babamdan da kaç defa dinledim. Deneme yayını yapmak için bütün aletleri toplamışlar ve ilk denemede yapmışlar şimdiki Namık Kemal Meydanı'nın oralarda ve babam oradaki bir arkadaşıyla karşı karşıya gelip zeybek oynamışlar. Canbulat Radyosu'nun Mağusa bölgesi halkı için ne kadar yaşamsal olduğu tartışma götürmez. Onu kurduklarında tamamen insanların direncini yükseltici bir formatta kuruldu. 'Bir gün Mehmetçik gelecek, bizi kurtaracak.' fikrinin sadece bir hayal olmadığı, bunun bir gerçek beklenti olduğunu devamlı vurgulayacak bir ekip. O günün imkânsızlıkları dâhilinde o Haberler Merkezi'nde başka dillerden haberler tercüme ediliyordu. Şu anda internette pat diye alabildiğimiz şeyleri o insanlar sıfırdan o teşkilatı kurup bütün

Kıbrıs'ta Canbulat Haber Merkezi'nin Propaganda ve İletişim Yöntemleri

dünyadan çıkan haberleri alıp barikatların ardında olan insanlarımızla paylaşıyordu.

Teşkilatı kurup dünyadan çıkan haberleri, o barikatta olan insanlarımızla paylaşabiliyorlardı. Bu olmadan zaten insanlar haberleşemiyor, olmayınca da zaten teşkilat yok. Geriye bakıp konuşmak, analiz etmek bizim için kolay tabii. TMT'nin bu Mağusa sancağı içerisinde bunları hayata geçirmişler. Babamın böyle bir şeyden ('Ben radyocu değilim.' diyerek) tepki gösterebileceğini zannetmiyorum. Hiçbir şeyin yapılamaz olabileceğine inanmayan bir kişiliği vardı. Onun da ötesinde Kıbrıs Türk halkı için, basit bir cümle gibi gelir insanlara ama Kıbrıs Türk halkı için canını verirdi. Ben babamı başka bir şekilde tanımadım. Ben doğduğum andan itibaren bütün benliğiyle bu halkın direnebilmesi ve ondan sonra da bu devleti kurup da ileriye gidebilmesi için tamamen içerisinde hisseden birisinden bahsediyoruz. Babam her zaman buna inandı. Ben çocukken bile bunları söylerdi. Ben bu kadardım ve Kıbrıs Türk devletinden bahsediyordu bana 'Kuracağız, edeceğiz.' diyerek. Ondan sonra KKTC'yi ilan eden hükümetin, koalisyon hükümetinin küçük ortağı olan partinin başkanı olarak görev yapmak nasip oldu kendisine. O bağımsızlık bildirgesine üçüncü imza olarak babam imza atmış. Bunlar müthiş şeyler benim için. 'Ben Siyasal (Bilgiler Fakültesi) okudum. Radyoculuktan ne anlarım?' diyerek pijamalarını giyip oturabilirdi bir kenarda ama onu yapacak bir karakterde değil. Sanki bu iş için yaratılmıştı..."

Hüseyin Hes gibi muazzam İngilizce bilgisine sahip çok yönlü dava arkadaşlarının sayesinde dünyanın farklı coğrafyalarında Kıbrıs'la ilgili haber ve yorumları anında takip edip buna uygun karşı cevapları hazırlamak ve Rum tezlerini çürütecek karşı hamleler hazırlamak belki de Haberler Merkezi'nin en önemli özelliği olarak ortaya çıkar. Mağusa'da radyonun kuruluş aşamasını ve diğer sancak radyolarından farklı olarak tesis edilen Haberler Merkezi ile İsmet Kotak'ın buradaki fonksiyonunu Şermin Kotak şu sözlerle ifade eder (Kotak, 3 Mayıs 2017);

"...Bu arada radyo nasıl olsa teknik adamlarla kurulacak. Biz de yayın yaparken neler yapmamız gerekir onun hazırlıklarına girdik. Radyonun çok önemli bir kolu olan Haberler Merkezi ve hemen şimdi Mağusa Camisi (Lala Mustafa Paşa Camisi)'nin yanında o binayı açtılar ve İsmet'in yönetiminde Haberler Merkezi kuruldu orada. İnanın şimdi bile bir radyonun bu kadar imkânları olmasına rağmen bu kadar teferruatıyla düşünüülerek kurulamazdı Haberler Merkezi. Şimdi bir memur oraya atanır, tamam nereye oturacağım ve işine başlar. Bizim öyle değildi sıfırdan başlanacak diye taa oradan

709

IJSl 13/2
Aralık
December
2020

caminin üstüne kadar izlemek için bağlantılar kuruldu. Orada öğretmenlerden bizim lisan öğretmenleri ve daha önce radyoda çalışan kişiler, radyoyla ilgili olan kişileri hepsini oraya topladılar. Hatta lise öğrencilerinden bile meraklı olanlar vardı, onları da oraya koyduk. Her gün hem Türkçe, hem Rumca, hem de İngilizce yazıp hazırlayabilecek şekilde ve haber verebilecek şekilde bir kurum kuruldu oraya. Teyplerle, radyolarla dünyanın her tarafında Türkçe, Rumca, İngilizce bütün yayınlar banda alınır. Öğrencilerimiz oralarda kullanılırdı, bantları çözmek için ve o bantlar çözülür, ondan sonra işe yarayanları haberleştirmek için kullanılır. Haberler Merkezi tam teşkilatlı olarak kuruldu.

710

IJSI 13/2
Aralık
December
2020

10 Şubat 1964'te yayına başladık. Açılış konuşmasını da İsmet yaptı kendi sesiyle. Ne acı ki biz o kadar imkânsızlıklar içindeydik ve bir yedek bandımız bile yoktu. O günkü ilk yayını olsun insan bir bandı saklamak ister ama bizim yarına yayın yapmak için imkân yoktu. Arada da halkın ilgisini koparmamak için bizler programlar koyarak dolduruyorduk. Kahramanlık olayları, dünyadaki olaylar ve bizde de olaylara benziyor bunun sonu böyle olur, yani moral verici her türlü yayınlar. Her türlü faaliyeti yaptık orada.

İsmet sabahtan öğleye kadar bankada çalışır, bankadan çıkınca Haberler Merkezi'ne geçer. O saatten sonra olaylar banda alınır, haberler okunmak üzere hazırlanırdı. Radyoda Namık Kemal Meydanı'nda şimdi İş Bankası'dır ve onun yanında üst katta kurulmuştu. Mağusa Türk Gücü'nün binasıydı o zaman orası. Gelir (İsmet ve) haberler sunulur, öğleden sonra bütün akşam haberleri hazırlanır ve gece haberlerden sonra da her gece mutlaka bir yorum hazırlardı. Bu yorumların hepsini bütünüyle ciltledi. Kendi daktilosuyla yazdığı yorumlar bunlar... Gece yorumunu yapar, ondan sonra gece eve döner, hemen üstünü değiştirir bu sefer mücahit olur ve mevziye gider ya da bizim Baykal bölgesinde yönetimin olduğu yere giderdi. Yani bizim hayatımızın ilk günleri dolu geçti. Rum tarafı çok rahatsız oldu bizim radyodan. Engeller çıkarmaya çalıştılar falan ama başaramadılar. Gazetelerinde adıyla İsmet'e küfür edenler vardı çünkü her gece çıkar ve yayına çıkardı ve ana fikri orada halka güvende olmasını hissettirmek, Türkiye'nin nasıl olsa bizi kurtarmaya geleceğini söyleyerek onları teskin ederdi. Her gece İsmet mutlaka 'Geceler gebedir. Bir sabah bakacaksınız Türk askeri yanınızda olacak.' şeklinde yayınlar yapardı. Bizim o yayınlardan sonra Rum Radyosu da 'Bekledim de gelmedin.' şarkısı çalıyordu bize. O kötü günler böyleydi..."

Canbulat Radyosu'nun ilk kurulduğu günlerde Namık Kemal Lisesi matematik öğretmenlerinden Hasan Tuncer de haberleri okumaktadır; ancak beklenmedik bir aksilik sonrası

rahatsızlanmasının ardından radyo istasyonuna gelemeyince kısa süreli bir panik yaşanır. Haberlerin ardından İsmet Kotak da Haberler Merkezi'nde bizzat kendisinin kaleme aldığı yorumları okumak üzere beklemektedir; ancak haber okuyacak spiker olmayınca eldeki imkânlardan istifade yoluna gidilir ve o güne kadar hiç radyo deneyimi olmayan Nazım Turanlı alelacele stüdyoya alınır. Şüphesiz burada yaşanan heyecan ve ilk tecrübe olması nedeniyle Nazım Muratlı haberleri kendisine verilen 15 dakikalık sürenin neredeyse yarısı kadar bir sürede okur ve çıkar. Şermin Kotak, Hasan Tuncer, Kemal Pehlivan, Hasan Kahraman ve 1970 yılında radyoya müdür olarak atanan Nazım Turanlı gibi Namık Kemal Lisesi öğretmenlerinin mesailerini ise artık okulla radyo arasındadır ve bu durum neredeyse 24 saate yayılmış durumdadır. Radyonun mutfağı sayılan Haberler merkezi ve haber toplama faaliyetinden bir anda mikrofon başına geçen Nazım Turanlı 10 Şubat 1964 sonrası iyiden iyiye gerilen sınırları gevşetmek, Mağusalı Türklere moral ve motivasyon sağlamak amacıyla insanları günlük dertlerinden uzaklaştıracak, içinde çeşitli espriler de bulunan müzikli bir program yapma telaşına düşer. Bu çabaların sonucunda da "Neşe ve Müzik" isimli yeni bir program ortaya çıkar. Özellikle öğretmenlerin radyoda göreve başlamasıyla birlikte radyonun etki alanı daha da genişler ve radyofonik temsiller de dahil olmak üzere çeşitli kültürel faaliyetler organize edilmeye, Mağusalı Türklerin de dahil olduğu çeşitli etkinlikler yapılmaya başlanır (Çetinel, 24 Nisan 2017);

"...Kısa sürede yirmiye aşkın personel, dört beş radyo, o zamanların şeritli ses alma cihazları, daktilolar, teksir makineleri ve ötesi gerekli eşyalarla 'Haberler Merkezi' kurulmuş oluyordu... Tutun ki bu yönü ile o eski kilise kalıntısı içindeki 'Haberler Merkezi' tam tabiri ile ve 24 saat arı gibi çalışan bir aktivitenin odağı oluverdiydi. Bayrak Radyosu da yeni kurulmuştu. Onca büyük yayın olanaklarına karşın neredeyse bizim Canbulat Radyosunun Haberler Merkezinde hazırladığımız haberlerle rekabet yapar duruma geldiydik. BM'deki oturumları anında tercüme ediyor, Bayrak Radyosu'ndan önce duyuruyorduk. İsmet Kotak her akşam Kıbrıs siyasi sorununa, Makarios'un tutumuna yönelik yorumları ile hem halka moral dağıtıyor hem de siyasi arenada ses soluk getiriyordu. O Haberler Merkezi'nde kimler yoktu ki? Üç dil bilen rahmetlik Hüseyin Hes'ten Selçuk Veli'ye, Hasan Tuncer'den Anamur Radyosu'nda da çalışmış Ünal (Sümer)'a, Nazım Turanlı'dan şimdilerde iki başarılı doktorumuz olmuş Mustafa Yekta ile Hami'ye, rahmetlik Kel Yıldırım'dan şişman Arife, Dinçer H. Raif'ten daktilolarda haberleri yazan kızlardan oluşan bir ekibe kadar. Adlarını

hatırlayamadığım pek çok arkadaş daha vardı. Kotak 4-5 yıl süreyle hemen her akşam haberlerden sonra Canbulat Radyosu'nda yorumlarımı okur sonra da Baykal'daki evine gider, mücahit olarak ayrıca mahallesinde nöbet de tutardı. Genelde Mağusa içindeki mevzilerde o nöbetlere biz de katılırdık..."

712

IJSI 13/2
Aralık
December
2020

Radyoda görev yapan özellikle geniş bakış açıları ve ufkun ötesini görebilen anlayışlarıyla öğretmenlik deneyimlerini birleştirmeleri sonucunda başta edebiyatın farklı alanları olmak üzere fen bilimleri alanında programlar, çeşitli çocuk programları, özellikle Mağusalı Türk kadınlarının ilgisini çekecek kadın programları, 23 Nisan, 19 Mayıs, 30 Ağustos ve 10 Kasım gibi Türklere özel milli günlerde yapılan çeşitli özel programlar hazırlanır ve tıpkı diğer sancak radyoları gibi bu özel günlerin ruhuna uygun canlı yayınlar, çeşitli söyleşiler, şiirler, kahramanlık hikâyeleri, ayrıca özellikle Cuma günleri yayınlanmasına özen gösterilen dini programlar yanında Mağusalıların milli duygularını coşturacak ve direnç gücünü artıracak şekilde Milli Mücadele hatıraları gibi çeşitli faaliyetlerle gün neredeyse doldurulur. Bu programların yayın saatleri ve hangi gün yayınlanacakları konusu da ayrıca göz önünde tutulur ve ailelerin, kadınların, çocukların genellikle evde olduğu saatlere göre düzenlemeler yapılır (Çetinel, 24 Nisan 2017). Haberler Merkezi'nin ilk kuruluş döneminde teknik kadrosu da dahil olmak üzere mevcut ancak 6-7 kişi söz konusudur(Kanlısoy, 4 Şubat 2016);

"...Rumların Türkler aleyhine yapmış olduğu konuşmaları vardı. 20 Temmuz haftasında '10 uçak düşürdük, 5 uçak düşürdük, 8 tane daha düşürdük.' şeklinde sürekli arttırırlardı. Bizde öyle bir şey yoktu. Yok, ben haberlerde öyle bir şeye rastlamadım ama biz bir şiir uyarlamıştık ve papaza sıralardık böyle. 'Bu kin vallahi de benden gidemez.' diye böyle bir şiirimiz vardı. Onu biz uyarladık Erol Erozan'la ben, edebiyat öğretmeniymi. Şiiri de ben buldum. O şiiri uyarladık, o şiiri devamlı sık sık okurduk..."

Eşref Çetinel, Hasan Tuncer, Erdoğan Erdem, Nazım Turanlı gibi isimler gerek Haberler Merkezi faaliyetleri, gerekse haber hazırlama bağlamında son derece önemli bir misyonu yerine getirirken daha sonraki süreçte Kıbrıs Türk sanat ve kültür hayatında da şair, karikatürist, yazar olarak kendilerine yer bulurlar ve Kıbrıs Türk basınına da tecrübeleriyle ışık vermeye devam ederler. Canbulat Radyosu ile ilgili olarak bahsedilmesi gereken bir başka husus ise halen SAMTAY Vakfı'nda olduğu belirtilen ve 1 Kasım 1965-26 Mayıs

Kıbrıs'ta Canbulat Haber Merkezi'nin Propaganda ve İletişim Yöntemleri

1967 sürecinin kaydedildiği yaklaşık 18 aylık dönemle ilgili olarak hazırlanmış 76 sayfalık "Olay-Rapor Defteri" olacaktır. Buna göre söz konusu defterin ilk sayfasında aşağıdaki bilgiler yer almaktadır (Atun, 2011: 356);

"Mağusa Haberler Merkezi Rapor Defteri

Başlangıç: 1 Kasım 1965-Bitiş: 26 Mayıs 1967

Haber Merkezi Sorumlusu: İsmet Kotak

Canbulat Radyosu, Karga Dergisi, Mağusa Destanı 'Haber Merkezi' tarafından hazırlanmakta ve sunulmaktadır.

Komiser: Ahmet Sami Topcan

Sancaktar: Turgut Sökmen, sonrasında Yüksel Özen ve Mutlu Bey

Son Gün: Bugün Sancaktarlık emri ile Haber Merkezi'nin kapatılması kararı alınmıştır. Yakında tahliye başlayacaktır. (26 Mayıs 1967)

Canbulat Radyosu Haberler Merkezi'nin hazırladığı bu rapor defterine kayıt düşenler ise İsmet Kotak, Eşref Nidai (Çetinel), Ali Dinçer, Ünal Mustafa (Sümer), Kadriye Cemal (Çetinel), Yıldırım Fenercioğlu, Mustafa Hasan (Tuncel), Rasih Hüseyin, Salahi Hüseyin, Necat Sait, Hasan Enver, Erkan Sait, Mehmet Ali Kaleli, Salahi Çelik, Tacan Tecen, Ali Özel, Fethi İbrahim ve Ali Fevzi Derviş'tir. 2 Kasım 1965 günü Rumların Mağusa'ya saldırısı da rapor defterine kaydedilmiş durumdadır (Atun, 2011: 358-359);

"Saat 09.25. Rapor eden Kadriye Cemal, haberi veren İsmet Kotak. Yaya ve silahlı Rumlar Baykal semtinden tekrar geçtiler.

Saat 15.40. Rapor eden İsmet Kotak. Sakarya'dan Gardane mevkiinde 15.05'de silahlı çatışma oldu. Rumlar Türk mevziilerine yaklaştı. Türk mücahit 2 el ateş etti. Bir Rum'un kolundan yaralandığına inanılmaktadır.

Saat 17.25. Rapor eden İsmet Kotak. Sakarya kuşatıldı. 6 numaralı Garder Berkeri mevziye 17, eve 2 darbe ateşi. Zırhlı birlikler var. Fırın arkasında 6

713

IJSl 13/2
Aralık
December
2020

Ulvi KESER, Neriman SAYGILI

zırhlı var. Barış Ordusu araya girmeye çalışıyor. Sancaktar saat 17.05'te kapıdan girene her türlü silahlı ateş emri verdi.

Saat 18.00. Rapor eden Yıldırım Fenercioğlu. Bugün sabah 07.00'den sonra 17.00'ye kadar liman kapısında Rum polisler hürriyet kartlarını kontrol ettiler. Limana hususi arabayla girenleri de her defasında yokladılar.

Saat 21.00. Rapor eden İsmet Kotak, yazan Eşref Nidai. Saat 21.00'de Baykal semtinde 5 dakika süren karşılıklı atış. Otomatik darbe ve tek tek. 21.10'da bir el ateş.

714

IJSI 13/2
Aralık
December
2020

Saat 21.10; Mağusa'da darbe atışları sürekli olarak duyulmuştur. Mağusa üzerinde kızıl halde kurşunlar görülmüştür.

Saat 21.15; Tek atış.

Saat 21.40; Papazın botu (hücumbotu) muhtemelen denize açıldı. Şiddetli tarakalar arasında iki müthiş patlama duyuldu. Atışlar devam etmektedir. Mağusa üzerinde kızıl halde mermiler uçuşuyor.

Saat 21.50; Top olması muhtemel iki patlama duyuldu. Bir patlama daha... Bir patlama...

Saat 22.00; Bir patlama daha duyulmuştur. İkinci patlama olmuştur (ara ile). Üçüncü patlama duyulmuştur. Dördüncü patlama olmuştur. Bu patlamalar muhtemelen Sakarya veya Karakol taraflarındandır.

Saat 22.15; patlama oldu (top iki defa). 21.50'den beri susmuş olan makineli tüfek atışları yeniden duyulmaya başladı. Süresiz olarak atış başladı. Bu arada telefonlar da kesilmiştir. 22.20'de silah sesleri duyulmuyor.

Saat 22.40; Cereyanlar kesilmiştir.

Saat 23.40; Birkaç el silah sesi duyuldu.

Saat 23.45; Alınan gayri resmi haberlere göre ateşkes anlaşmasına varılmıştır. Mafih zaman zaman silah sesleri duyulmaktadır. Bu arada hiçbir can kaybı olmadığı da gelen haberler arasındadır.

Kıbrıs'ta Canbulat Haber Merkezi'nin Propaganda ve İletişim Yöntemleri

Saat 24.00; Ankara Radyosu pilli radyodan dinlendi. Kısa haberlerinde Kıbrıs hakkında hiçbir haber vermedi."

Defterin 4 Kasım 1965 tarihli raporlarından üçü Yıldırım Fenercioğlu, biri de Salahi Hüseyin tarafından kaydedilmiştir(Atun, 2011: 357);

"...2 Kasım gecesinden beri Mağusa'nın dış semtlerle irtibatı kesilmiş durumdadır. Bugün Mağusa'nın dış semtlere göndereceği gıda maddeleri Rum çapulcular tarafından kontrol edilecektir. Mağusa'nın dış semtlere gönderebileceği yalnız süt ve ekmektir.4 Kasım 1965, saat 06.30. Rapor eden Yıldırım Fenercioğlu

Çapulcular Mağusa Kapısı'ndaki türbeyi bir mevzii haline soktular. Civarına da tahkimat yapılmıştır. Bölgedeki miktarı da artırıldı. Saat 14.30. Rapor eden Salahi Hüseyin.

Alınan bir habere göre bu sabahtan itibaren Rumlar Apartmanlar ve Okul civarında Mağusa dışındaki WC yanına kadar gelerek silahlı olarak devriye yapmaktadır. Ayrıca Namık Kemal Lisesi avlusundaki voleybol sahasını kazarak mevzii yapmışlardır. Saat 11.30. Rapor eden Yıldırım Fenercioğlu.

Saat 09.45'de Sakarya ve Karakol bölgelerinden Mağusa'ya gelmek isteyen Türklere Fakirhane bölgesindeki Rumlar tarafından izin verilmemiştir.

Aziz şehidimiz Ahmet Karadelik(Ahmet Karadelik Mağusa Sakarya bölgesinde 2 Kasım 1965 günü evinde saldırıya uğrar ve burada hayatını kaybeder) saat 11.30'da Lala Mustafa Paşa Camii'nde kılınan öğle namazından sonra saat 11.55'de kortej eşliğinde şehitliğe hareket edilmiş, korteje mücahitler, inzibat, emniyet kuvvetleri, bando ve kalabalık halk topluluğu iştirak etmiştir. Kortej saat 12.30'da şehitliğe varmış, törene şiirler ve konuşmalardan sonra saat 13.30'da son verilmiştir. Saat 14.00. Rapor eden Yıldırım Fenercioğlu."

Rapor Defteri'nin Rasih Hüseyin imzalı ve 16 Nisan 1966 tarihli olan raporu da doğrudan Larnaka Doğanın Sesi Radyosu ile ilgilidir(Atun, 2011: 363);

"Rum Radyosu'nun verdiği bir habere göre Rum çapulcuları bugün Doğanın Sesi Radyosu'nun müdürüyle teknisyenini tevkif etmişlerdir. Rumların iddiasına göre bu iki vatandaşımız sözde Makarios hükümeti aleyhine komplo hazırlamışlar..."

715

IJSl 13/2
Aralık
December
2020

Larnaka Doğanın Sesi, Limasol Sancak radyosu, Gazi Baf ve Lefke Sancak Radyosu ile Lefkoşa merkezli Bayrak Radyosu'ndan farklı olarak Anamur'da tesis edilen Kıbrıs'ın Sesi Radyosu da zaman zaman çeşitli yorumlar ve Rum tezlerine karşılık cevabi metinler hazırlamasına rağmen bunların ortak özelliği bir elden ve doğrudan KİPİG (Kıbrıs İşleri Planlama İcra Grubu) vasıtasıyla Dışişleri Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı ve Kıbrıs Türk yönetimi ortak kararıyla hazırlanan metinler olmasıdır. Mağusa'da Haberler Merkezi tarafından hazırlanan yorumlar, cevabi metinler ve diğer yayınlar ise tamamen bu radyo personeli ve özellikle de İsmet Kotak'ın kendi inisiyatifi ile hayata geçirilen olgulardır. Haberler Merkezi daha sonraki süreçte bununla da sınırlı kalmaz ve "havaya çıkmanın ardından" son derece ilginç bir yazılı basın örneğine de imza atar. Nisan 1985 tarihine kadar pek çok özelliği ve ana misyonunu kaybederek de olsa yayın hayatına devam eden radyo özellikle 1964 yılıyla birlikte ayrıca teksir makinesiyle ve son derece zor şartlarda 15 günde bir sayı olmak üzere 16 sayı halinde Karga isimli bir mizah dergisi yanında Mağusa Destanı isimli dergiyi yayımlamayı da başarır (Gökbulut,2018). Derginin genel sorumluluğu radyoda da olduğu üzere İsmet Kotak'ta olmakla birlikte karikatürleri ağırlıklı olarak Dr. Ramiz Gökçe çizmektedir ve dergide genellikle "Kara Papaz" olarak nitelendirilen Makarios'a yönelik karikatürler ve hiciv yazıları yer almaktadır. Larnakalılar babutsa, Limasollular cümbezle bilinirken Mağusa ve Mağusalılar da kargayla bilinmektedirler. Dergiye Karga isminin verilmesi de Mağusa'nın en önemli sembolünün Othello Kalesi, Salamis Harebeleri veya Namık Kemal yanında karga olması ve özellikle Mağusalı Türklerin mizah duygularının karga eksenli esprilerle süslü olması nedeniyledir. 2019 yılı itibarıyla Gazi Mağusa'nın sembolü olarak bir karga heykeli Azerbaycan Türk'ü heykeltıraş Vahid Novruzov tarafından hayata geçirilmiş ve Gazi Mağusa hisar üstünde 23 Mart 2019 tarihinde açılışı yapılmıştır. Öte yandan Lala Mustafa Paşa Camii arkasındaki şapelde bulunan Haberler Merkezi'ne ait teksir makinesinde kıt imkânlar ve bin bir zorluklarla basılan Karga dergisinin ağır eleştirilerinden Makarios yanında Kıbrıslı Rumlar ve Yunanlar da nasiplerini almaktadırlar (Keser, 2013: 196);

"...Kıbrıslı Türklerin sosyal hayatı incelendiğinde görülecektir ki onların kültür hayatının ayrılmaz ve belki de olmazsa olmaz bir parçası olarak mizah son derece önemlidir ve geçmişten gelen uzun soluklu bir kültürel birikimin doğal sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İğnelemeler, taşlamalar, ağır eleştiriler

ve tenkit, mizahın en önemli unsurlarından abartma, ironi ve doğaldır ki ince ve kıvrak zekânın bir ürünü olarak mizah anlayışı Kıbrıslı Türklerin hayatının vazgeçilmez unsurlarından birisi haline gelmiştir. Özellikle günlük hayatın ve sosyal kültürün içinde son derece önemli ve büyük bir yer tutan mizah anlayışı yazılı bir hale getirildiğinde ortaya farklı bir yapı ve edebi bir kimlik çıkar.

Adanın Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethedildiği 1571 yılından sonraki sürece gitmeden dahi bu mizah duygusunun izlerini Kıbrıs'ta Türklerin sosyal hayatında görmek mümkündür.¹ Kıbrıs Türk insanı hemen bütün Akdeniz insanı gibi son derece duygusaldır, hayattan keyif almasını, neşelenmesini, neşelendirmesini sever. En olmadık anlarda, en kötümser durumlarda eğlenecek, neşelenecek ve 'gayileyi' bertaraf edecek komik bir şeyler bulur. Hayata hep en iyimser gözlüğüyle bakmaya çalışır. Bu durum belki de adaların klasik özelliği olan gözler, sorunlar ve istikrarsızlıklar içinde yaşamayı gayet güzel öğrendikleri ve hayat felsefelerini de buna uyarladıkları için böyledir. Kelimenin tam anlamıyla göçler ve sorunlar yumağı olan Kıbrıs adası da Kıbrıs Türklerini hayatın tadını çıkarma, olaylara farklı pencerelerden bakabilme ve moral değerleri en üst seviyede tutabilme açısından yetiştirmiş ve onları törpülemiştir..."

Diğer sancak radyolarıyla mukayese edildiğinde Canbulat Radyosu daha sonraki süreçte özellikle Namık Kemal Lisesi öğretmenleri başta olmak üzere öğretmenlerin devreye girmesi, Karga isimli bir mizah dergisi yayımlamaya başlaması, çeşitli kültür ve sanat faaliyetleriyle Mağusalı Türkleri kucaklaması sayesinde çok daha geniş bir kadroya sahip olacaktır(Çetinel, 24 Nisan 2017). Karga mizah dergisinin gücü ve önemi konusunda radyonun temel direği durumunda olan merhum İsmet Kotak da şunları ifade edecektir(Mücahit Komutanları Dergisi, 2001: 165-169);

"...Kıbrıs'ın ilk karikatür dergisi Karga Haberler Merkezi'nde yokluk içinde, ispirotolu teksir makinesinde yayımlanmıştı. Büyük usta, rahmetli dostumuz Ramiz Gökçe'nin karikatürleri Karga'nın gururu oldu. Eşref Çetinel'in ilk mizah denemeleri burada yayımlandı... Canbulat Radyosu ilk günü sonunda, 10 Şubat 1964 gecesi saat 19.40'da yaptığım yorumdan bir kesit; 'Ne anayasada revizyon, ne barış, ne dostluk, ne bu, ne bir arada yaşama, ne şu, ne de bu..."

Mağusa'da yayımlanan bu dergiyi hatırlayan ve destek verenler arasında Firdevs Kaşif Kanlısoy da bulunmaktadır(Kanlısoy, 4 Şubat 2016);

“...Bir de radyo Karga diye dergi çıkardı, mizah dergisi. Karga, Mağusa'nın kargaları meşhurdur. Bir ara kayboldu, savaştan herhalde ve şimdi tekrar geldiler. Silah sesinden kaybolmuştu. Diğer radyolardan farklı Canbulat Radyosu. Daha serbest çalıştı, daha sonra kültür-sanat faaliyetleriyle özellikle Namık Kemal Lisesi'nin katkısı burada büyük. Namık Kemal Lisesi'nin öğretmenlerinin çok etkisi oldu. Namık Kemal Lisesi'nin ilkökul hocaları mesela Nazım (Turanlı) Bey dedim haberleri okuyan. O ilkökul öğretmeni ve çok iyi bir öğretmendi. Bir ara Hasan Bey vardı ve o çok kısa bir süre çalıştı. O da çok iyi bir öğretmendi. Yani halkın sevdiği, tuttuğu, öğrencilerin sevdiği bir öğretmendi. Bildiği, tuttuğu öğrencilerin çok sevdiği öğretmenler ve Kemal Pehlivan tam bir otoriter, tam bir müdür. Müdürlük vasfı taşıyan ve iyi bir öğretmendi. Mağusa'ya hâkimdik. Biz öğrenci olduğumuz halde hâkimdik. Ben öğretmen oldum, geldim yine aynı şekilde. Eski Mağusalılardan kime sorsanız bilirler, ben zaten Mağusalıyım. Ailece de Mağusalıyız. O dönemimiz öyle geçti 74'e kadar vatan, millet.

Ben hala öyleyim. Ben emekli olmadan artık marş söyletirken çocuklara içim dolardı. Ben şahsen hala o duyguları taşıyorum. Bizim dönem o milli duyguları hala taşır. Bütün bunların nedeni surlar içinde olmamız olabilir. Bunu ben hep söylerim. Surlar içinde olmayı bırakın, öğretmen, öğrenci olarak İngiliz dönemini görmüşüm, Rum dönemini görmüşüm, beraber devlet olmuşuz. Kaç dönem geçirmişim ve İngiliz baskısını, Rum döneminin baskısını üzerimizde halen hissediyoruz. O baskı bizim böyle olmamızı muhakkak çok etkilemiştir.”

SONUÇ

21 Aralık 1963 tarihinden başlayarak neredeyse 20 Temmuz 1974 tarihine kadar geçen yaklaşık 11 yıllık süreç Kıbrıs adasında en üst düzeyde propaganda savaşlarının yaşandığı bir dönem olmuştur. Özellikle Rumların ellerinde bulunan yüksek imkânlar ve artık Kıbrıslı Türklerin çalışmadığı radyo istasyonunu da kullanmak suretiyle uyguladıkları propaganda ve algı operasyonları psikolojik harekât bağlamında Kıbrıslı Türklerin moral-motivasyonlarını düşürmeye yöneliktir. Özellikle Türkçe ve İngilizce olarak yapılan radyo yayınları Kıbrıslı Türklerin direncini kırmaya yönelik girişimlerdir ve bu faaliyetlerin içinde doğrudan Makarios da

Kıbrıs'ta Canbulat Haber Merkezi'nin Propaganda ve İletişim Yöntemleri

bulunmaktadır. Kıbrıs Cumhuriyeti kurulurken nüfus oranlarına göre üzerinde anlaşılan %70 Rum ve %30 Türk istihdam etme kurallarına hiçbir zaman uymayan Makarios tam tersine adadaki Türk nüfusu bitirmek amacıyla Türklerin İngiltere ve Avustralya'ya gitmelerini teşvik eden açıklamalar yapmaktadır(Gören, 1965: 7-11).

Esasında Canbulat Radyosu'na bağlı olarak kurulan Haberler Merkezi'nin ilk kurulma amacı tamamen psikolojik harp ve psikolojik harekâta yönelik olarak Rum yayınlarına karşı misilleme yapmak, Kıbrıslı Türkler arasında moral-motivasyon değerlerini en üst düzeye çıkartmak ve Rumların propaganda faaliyetlerine bir ölçüde karşılık vermektir. Bu maksatla kurulan Haberler Merkezi bu yönde faaliyetlerini hız kesmeden devam ettirir ve Mağusa hisar içi/sur içinde sıkışıp kalmış Kıbrıslı Türklerin moral-motivasyon seviyelerini yüksek tutmaya çabalarırken Rumların karşı propagandalarını ve bilgi kirliliği yaratmaya yönelik çalışmalarına da set vurmaya çabalarlar. Bu dönemde "tam anlamıyla bir teknoloji ve teknisyenler savaşı"(Özen, 30 Mart 2017) da veren Kıbrıslı Türkler TMT vasıtasıyla Rum propagandalarına da karşılık vermeye çalışmaktadır ve bunun için kullanılan en etkili yöntemlerden birisi de Mağusa'daki Haberler Merkezi olmuştur. Mağusa Destanı ve Karga isimli iki farklı dergi çıkarmak suretiyle iletişimin en önemli unsurlarından olan habercilik yanında belki de düşünceye hitap eden en güçlü ve etkili silah olarak ifade edilebilecek mizahı da son derece akıllıca kullanan ve başta Başpiskopos Makarios olmak üzere Kıbrıslı Rumların yönetim ve lider kadrolarında sinir uçlarına dokunan Mağusa Haberler Merkezi ve Canbulat Radyosu bu özellikleriyle sadece Kıbrıs Türk mücadele ve iletişim tarihinde değil dünya iletişim tarihinde de ayrı ve özel bir yere sahip olur.

719

IJSl 13/2
Aralık
December
2020

KAYNAKÇA

Atun, Suna (2011). *Mağusa Canbulat Radyosu*.

Bay, Nurettin (2007). *Radyo ve Televizyon Yayıncılığı*. İstanbul: NKM Yayınları.

Bulut, Mevlüt (2006). *Kitle İletişim Aracı Olarak Gazete ve İnternet. Tekaç Yayıncılık*.

Dedeçay, S. Sami (1998). *Kıbrıs'ta Enformasyon veya Yazılı ve Sözlü Basın*. (Cilt 1). Lefkoşa.

Denktaş, R. Raif (1997). *Rauf Denktaş'ın Anıları*. Cilt IV. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Gökbulut, Murat (2018). "Kıbrıs Türk Kültüründe Mizahla İlgili Öne Çıkan Gazete ve Dergiler Üzerine Bir Araştırma". *Journal of History, Culture and Art Research*, Mart 2018, 7(1), 731-739.

Gören, Ferit (1965). *Kanlı Noel*. Lefkoşa: Çevre Yayınları.

Gündem Kıbrıs.

Güngör, Nazife (2011). *İletişim, Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Güven, R. Halil (2006). *Radyo Program Yapımı ve Radyo Yayıncılığı. İmaj Yayınları*, Ankara.

Keser, Ulvi (2019). "Kıbrıs Türk Mücadele Tarihinde Sancak Radyoları ve İletişim: 1963-1974", (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal ve Fen Bilimleri Enstitüsü, Girne.

Kotak, İsmet(2012). *Şu Bizim Kıbrıs-I*. Lefkoşa: Ajans Yayınları.

Mendeli, Hürmüs (2015). "Namık Kemal Lisesi'nin Kıbrıs Eğitim Tarihi Açısından Önemi ve Tarihi Gelişiminin İncelenmesi", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yakındoğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa.

Mücahit Komutanları Derneği (2001). *Sancaktan Gaziliğe Mağusa*. Mağusa: Mücahit Komutanları Derneği Yayınları.

Pirgali, Tüge (2008). "Kıbrıs Adasında Yayın Yapan Türk Radyolarının 1960-1974 Yılları Arasında Kamuoyu Oluşturmadaki Etkisi", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal ve Fen Bilimleri Enstitüsü, Girne.

Özsoy, Osman (1998). *Geçmişten Günümüze Yöntem ve Uygulamalarıyla Propaganda ve Kamuoyu Oluşturma*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Rosengren, K. Ellie (2000). *Communication - An Introduction*. Sage Publication.

Kıbrıs'ta Canbulat Haber Merkezi'nin Propaganda ve İletişim Yöntemleri

Saygılı, Neriman (2006). *İletişim ve Kitle İletişimi*. Ankara: Aş Yayınları.

Saygılı, Neriman (1987). "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Bayrak Radyosu", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sayıl, Altay (2000). *Bayrak, Bayrak, Bayrak*. Lefkoşa: Devlet Basım Evi Yayınları.

Tekinalp, Şermin (2003). *Radyo ve Televizyon*. İstanbul: Der Yayınları.

Walker, Martin (1977). *Basının Gücü*. Şen, Gülden (Çev.). İstanbul: Milliyet Yayınları.

Sözlü Tarih Çalışması

Eşref Çetinel ile Gazi Mağusa'da yapılan görüşme (Nisan, 2017).

Serhat Kotak ile Lefkoşa'da yapılan görüşme (Şubat, 2016).

Şermin Kotak ile Lefkoşa'da yapılan görüşme (Mayıs, 2017).

Firdevs Kaşif Kanlısoy ile Gazi Mağusa'da yapılan görüşme (Şubat, 2016).

Hilmi Özen ile Lefkoşa'da yapılan görüşme (Mart, 2017).

721

IJSl 13/2
Aralık
December
2020

SUMMARY

The means of the mass communication is of completely very importance for the information and the formation of the public all over the world. Those above-mentioned means have been mostly used throughout the years for the propaganda since it is known that the common people permanently follow the media, are influenced from all the information negatively or positively in both ways, and. These means used to form a new conception, and the perception in those releases done for the political purposes are completely very effective to trigger the people, or to press them frightening as well. This scientific study mainly focuses on the usage of the radio releases, and the broadcasting in Cyprus unfortunately to frighten the Turkish Cypriots, creating illegal disinformation, and the black propaganda. On the other side, Turkish Cypriots have then tried to raise the moral, and motivation of the Turkish society by the radio releases of the Bayrak Radio station, and Canbulat Radio Station as well as the Haberler Merkezi/the News Center. Despite all the difficulties, and the limited technology they have faced with, Turkish Cypriots have created their own perception by means of their own strategy, and the communication ways.

Actually the first and the main purpose of the Haberler Merkezi/the News Center established under the roof of the Canbulat Radio Station in Famagusta is completely to commit counter attacks against the Greek Cypriot psychological war and psychological perception broadcastings, to raise the moral-motivation values of the Turkish Cypriots, and respond the Greek Cypriot propaganda attacks in a way. The fact that the Greek Cypriots have occupied, and taken the control of all the official governmental systems of the Republic of Cyprus especially after 21st December 1963, giving no guarantee, safety, and security for the other equal partner of the republic; Turkish Cypriots.

The News Center established for this purpose continues the activities around the clock, tries to raise the Turkish Cypriots' moral and motivation levels high, isolated and pressed within the citadel, and tries to stop the black propaganda, psychological perception of the Greek Cypriot radio broadcasting. Turkish Cypriots having exactly a technology and technicians war against the Greek Cypriot broadcasting on the island tries to set all those anti propaganda activities. To do so, one of the most effective ways realized by Haberler Merkezi/the News Center in Famagusta is to publish, and distribute to very remarkable, second to none journals named Mağusa Destanı/Famagusta Ballad, and Karga/Crow representing and being the symbol of the city even today. Especially after 21st 1963 events, that's to say, Bloody Christmas in Cyprus, to establish such a radio station with no opportunity, facility, possibility, and experience is something dreamlike, and seems to be very hard. Apart from establishing such a radio station, the

Kıbrıs'ta Canbulat Haber Merkezi'nin Propaganda ve İletişim Yöntemleri

Turkish Cypriots have also managed to develop a specific site only to realize propaganda, and comment activities against the Greek Cypriot black propaganda, and the disinformation efforts. So, Canbulat Radio Station thoroughly differs from the other radio stations on the island. To interfere with the parasitism of the Greek Cypriot radio broadcasting, to wave correct and real news, and the comments in local vicinity is not enough for the cadre of the leader, and the second step comes soon. To publish multi-dimensional journals will be the second step, and criticizing, making the public laugh, and think does the best way to tell the reality not only on the island but also to the international society know almost nothing upon Cyprus. The News Center which mostly made use of the communication which is one of the most remarkable factors of the social life has also used the humor being one of the most important, powerful, and effective "weapons" of the journalism addressing to the thoughts effectively. Bu doing so, the journals named Mağusa Destanı and Karga turn to be a unique part of the Turkish Cypriot struggle history as well as that of the World communication history, directing the criticism towards mainly the Greek Cypriot social leaders such as Archbishop Makarios.

723

IJSI 13/2
Aralık
December
2020

